BELGIË-BELGIQUE
P.B.
9000 GENT X
B/43

Toegelaten gesloten verpakking B/43
Afgiftekantoor Gent X

BASTT vzw

oistat

PROSCENIUM

TIJDSCHRIFT VOOR
THEATERTECHNIEK
THEATERARCHITECTUUR
SCENOGRAFIE

25

vzw BASTT
Azalealaan 30
B-1030 Brussel

Driemaandelijks
Jaargang 6
december 2002

Freedom of movement

...and UHF quality at VHF prices!

The popular Evolution series which we recently introduced has proven extremely successful. The top quality you may expect from Sennheiser, at an affordable price. A unique new line has now been added to this, the Evolution wireless Series. Top quality wireless microphones.

- UHF which uses official frequencies
- High-quality 'Full Metal' casing to guarantee optimal long-lasting performance
- Hand-held, body pack and plug-on transmitters to provide maximum freedom of movement
- Sets with stationary and portable (ENG) receivers
- Complete In Ear Monitoring system that only costs BFr 27,350 / NLG 1475 excluding VAT
- Complete guitar systems and three options for the microphone

SENNHEISER

evolution
The Microphone Series

Sennheiser Belux bvba, Brusselsesteenweg 496, bus 1, 1731 Zellik, Tel: +32(0)2/466 44 10, Fax: +32(0)2/466 49 20
Sennheiser Nederland BV, Televisieweg 62, 1322 AM Almere, P.O.Box 50050, 1305 AB, Tel: +31(0)36 535 84 44, Fax: +31(0)5358499

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT VOOR THEATERTECHNIEK THEATERARCHITECTUUR SCENOGRAFIE

Jaargang 6
Nr. 25 - december 2002

Proscenium is een publicatie van
BASTT
Belgische Associatie
van Scenografen en Theatertechnici vzw
aangesloten bij OISTAT

Secretariaat, redactie, correspondentie, advertentie
Azalealaan, 30
B-1030 Brussel
tel.: 02 215 08 52
fax: 02 241 44 76
e-mail: proscenium@bastt.be, bastt@bastt.be
website : www.bastt.be

Hoofdredactie
Rose Werckx

Werkten mee aan dit nummer
Luc Dhooghe
Chris Lambrechts
Guido Snoeck
Elke Van Campenhout
David Vanparrys
Rose Werckx

Cover
"Philoctetes"
Crew/Eric Joris
Foto: Stefan Dewickere

Druk
Sintjoris - Nevele

Vormgeving
Jo Klaps voor www.brusselslof.be

Prijs per nummer: 5,00 €
Abonnement (4 nrs.): 18,00 €
Bank: 402-5525161-38 van BASTT vzw

Teksten, foto's en illustraties
mogen enkel worden overgenomen
mits voorafgaande schriftelijke
toestemming van de uitgever.

Verantwoordelijke uitgever
Jacques Berwouts
Kunstenaarsstraat 100
B-9040 Gent

INHOUD

06

Theaterarchitectuur
HA', MUZIEK TUSSEN PLEIN EN WATER

Herbestemming en renovatie van de Handelsbeurs in Gent

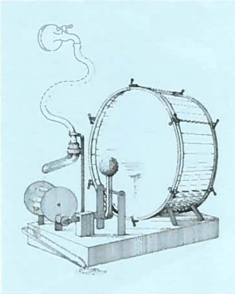

13

Geluid
HARD DISK RECORDING

15

Theater en multimedia
DE MULTIMEDIALE OPTIE, THEATER ALS GRENSERVARING

Een interview met striptekenaar, industrieel vormgever en theatermaker Eric Joris

22

Theatertechniek
TECHNISCHE RENOVATIE EN COMFORT OP DE WERKVLOER

De Arenbergschouwburg in Antwerpen

Verder
VARIA
JTSE BRUSSEL 2002
BASTT-NIEUWS

Adverteerders:
ADB-TTV Technologies – AMPCO Belgium – AMPTEC Stage & Studio Technology – ARTIST Flightcases – DEE Sound & Light – EML Productions – JOYSTICK Audio – MEGALIGHT – PHLIPPO Showlights – RHINO RIGS – SENNHEISER Belux – SERVIOTEC – SOUND LIGHT Productions – STAKEBRAND – TTAS - VERBIEST

HYDRA 250 SCAN

EEN BUG : DE PRIJS !!!

* 250 kringen
* tot 60 bewegend licht
* 30 kleurwisselaars
* 999 pagina's van 24 of 48 subs
* 999 chasers
* 999 macros
* 999 groepen
* 2 weergaveregisters met Go toets
* 4 DMX uitgangen
* 1 DMX ingang
* 99 banken voor posities
* 99 banken voor kleuren
* 99 banken voor gobo's
* direct toegang tot de banken
* voorgeprogrammeerde figuren
* ingebouwd toetsenbord
* gebruiksvriendelijk
* RS232, RS485, SMPTE en Midi
* al 14 toestellen in dienst binnen theater en cultureel centrum

RAADPLEEG ONS VOOR EEN DEMO !!!

MEGALIGHT nv: 13 D Parnassiusgaarde 1050 Brussel
tel: 02/512.05.25 fax:02/512.87.54 E-Mail: info@mega-light.be

PROSCENIUM
WENST
U
SFEERVOLLE
FEESTEN
EN
EEN
CONSTRUCTIEF
2003
2003
BASTT

HA', MUZIEK TUSSEN PLEIN EN WATER

HERBESTEMMING EN RENOVATIE VAN DE HANDELSBEURS IN GENT

LUC DHOOGHE

Detail voorgevel restauratie 2002 – Foto Frank Goethals

Na jaren van leegstand opende enkele maanden geleden de Handelsbeurs opnieuw haar deuren. Niet voor beursverrichtingen, maar als platform voor wereldmuziek, hedendaagse klassieke concerten en moderne jazz. De geschiedenis van dit patrimonium en de bijzondere situatie van het pand - gelegen tussen een plein en een kanaal - waren een inspiratiebron om de restauratie en renovatie op een andere manier aan te pakken. Met veel risico's weliswaar, maar met een nieuwe dimensie voor de concertbeleving van vandaag. Culturele infrastructuur, toeval of beleid?

Theaters bouwen en in stand houden wordt omwille van het algemeen cultureel belang doorgaans beschouwd als een taak van de overheid. Het verzekert immers een logische spreiding of concentratie van zalen en cultuurcentra, tenminste als men op voorhand een degelijke analyse en een beleidsplan heeft opgesteld. Sommige steden en gemeenten zijn hiermee begaan, andere bouwen zalen omwille van prestige of met electorale bedoelingen, nog andere zijn er helemaal niet mee bezig. Laat staan dat er onderling overleg is over de spreiding in de regio...

De grote stadstheaters en operagebouwen in de negentiende eeuw kwamen tot stand op weloverwogen plaatsen en werden vaak gekoppeld aan structurele ingrepen zoals de heraanleg van pleinen en straten. Cultuur kreeg een gezicht en moest tegelijk het imago van de steden oppoetsen. De kleinere gezelschappen vielen hierbij uit de boot. Soms mochten ze rekenen op hulp van de bedrijfswereld. De bouw van de Minardschouwburg in Gent (1847) is hier een vroeg voorbeeld van. Daar waar de overheid tekort schoot of het nodige geld niet kon besteden, werd beroep gedaan op het privé-initiatief. Zo bouwde men rond de eeuwwisseling de Volkshuizen, als reactie tegen de grote theaters voor de bourgeoisie, met vakbondssteun. Vanuit Amerika kwam de idee om theaterzalen te koppelen aan bouwprojecten voor appartementen of hotels, en uit te voeren binnen de begroting van het totale project. Dit was typisch voor de periode van het Interbellum en onder meer het geval voor het Noordzeetheater in Knokke (1923), de Résidence Palace (1925), het Luna-theater (1932) en het danstheater voor Akarova (1937) in Brussel.

Vanaf de jaren zestig, toen er door het democratiseringsproces een explosie ontstond van kleine gezelschappen - zoals de Kamertheaters of groepen die op alternatieve plekken en in leegstaande panden speelden -, investeerden theatermakers zelf in de gebouwen waardoor deze als theaterplek bestendigd werden. Uitzonderlijk was er een industrieel die een oude bioskoop opkocht en deze op vraag van theatermakers verbouwde tot theaterruimte. Dit was het geval voor Theaterteater in Mechelen (1991).

Zelden investeert een bedrijf tegelijk in exploitatie en in gebouwen. Nochtans, in 1982 werd door de *vzw Noordstarfonds* de Gele Zaal opgericht in de refter van de moedermaatschappij *Mercator-Noordstar Verzekeringen* (momenteel *Mercator Bank en Verzekeringen*), om er aanvankelijk tentoonstellingen en later ook concerten te organiseren. Wereldmuziek, hedendaags klassiek en moderne jazz vormen de pijlers van de programmatie en de selectie gebeurt op basis van kwaliteit, zonder inmenging van het moederbedrijf. Er zijn weinig concertorganisatoren die voor hun werking geen subsidies ontvangen en toch niet de commerciële toer opgaan. Toen echter in 1997 de gebouwen van Mercator-Noordstar verkocht werden, diende men uit te kijken naar een nieuwe locatie. De leegstaande Handelsbeurs op de Kouter bracht soelaas, want voor de organisatoren was dit een gedroomde plek. Niet alleen omwille van het plein, maar ook door de nabijheid van andere muziekcentra zoals de Vlaamse Opera en het kunstencentrum Vooruit.

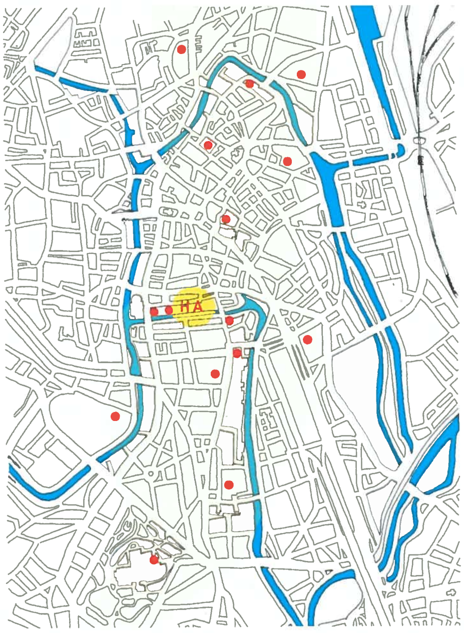

De stad als open Forum

Ook de stad Gent was verheugd dit historische pand te kunnen verkopen, omdat ze zelf het geld niet had om erin te investeren en ze toch de garantie kreeg dat er een historisch verantwoorde restauratie zou plaatsvinden. Tegelijkertijd betekent de aanwezigheid van de Gele Zaal op de Kouter niet alleen een activering van het pleingebeuren, maar versterkt ze ook de *culturele as* die de Vrijdagmarkt (lees het Nieuwpoorttheater, de Kopergieterij, de Minnemeers, Victoria,...) verbindt met het SMAK en de Bijloke, via de KNS op het St-Baafsplein, de Opera op de Kouter, de Minard, de Capitole, de Vooruit, de Backstage, de St-Pietersabdij en de Universiteitsgebouwen.

Het project van de Handelsbeurs past volledig in de geest van de ontwikkeling van de binnenstad. Het openbare leven speelde zich in Gent altijd op straat af en de monumenten bouwde men steeds ondergeschikt aan het stedelijk weefsel. Het duidt op de voorrang die men steeds wilde verlenen aan het straatgebeuren. Openbare gebouwen, zoals Theaters en zelfs de Opera, werden geïntegreerd in de huizenrijen als verlengstuk van straat of plein. Geen megazalen, maar een veelvoud van kleinere zalen in relatie met het dagelijks leven. Mits enige analoge ingrepen en accenten vormt de Stad Gent zelf als het ware het unieke Forum waar Gerard Mortier al zo lang van droomt!

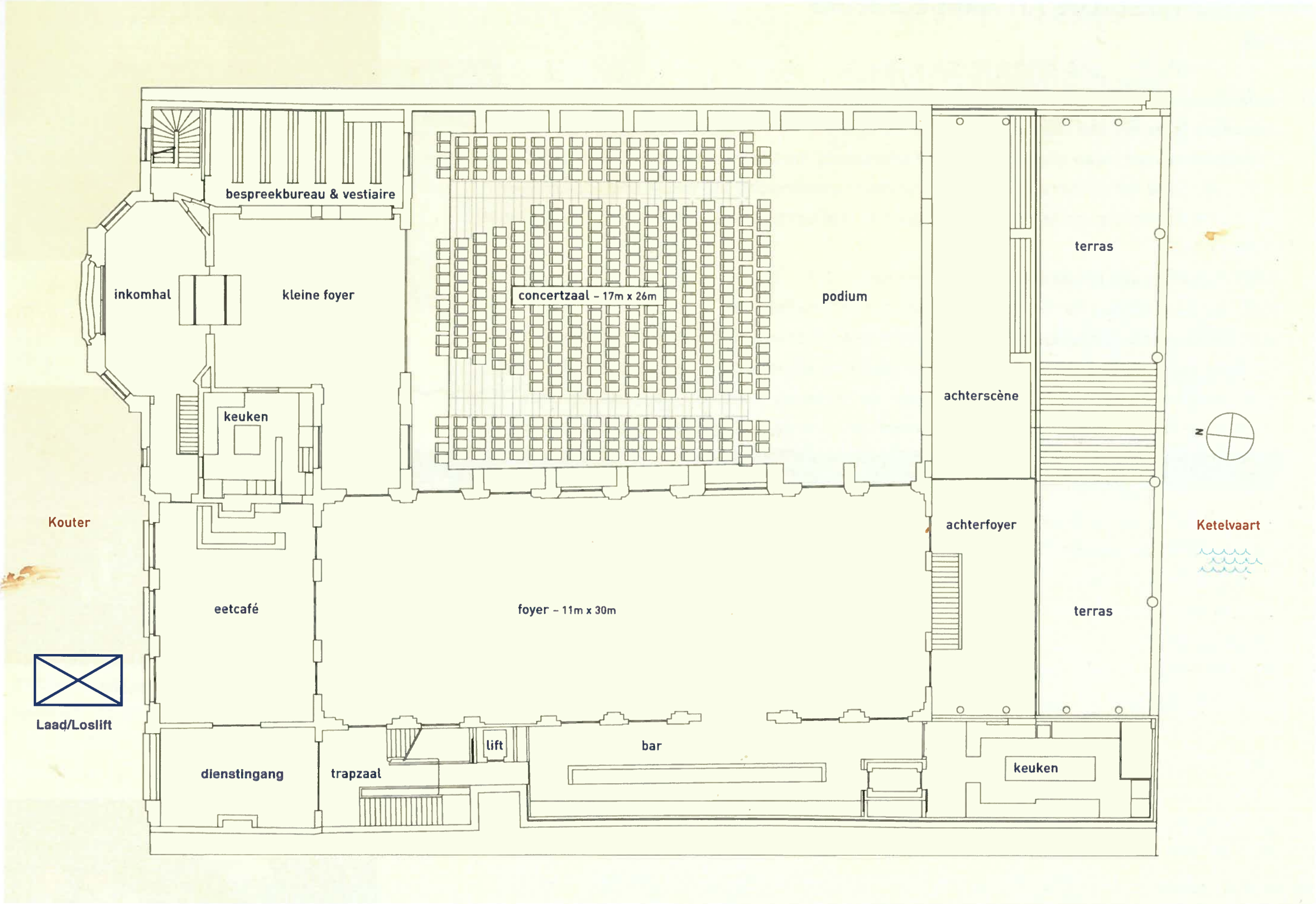

Grondplan begane grond – tekening Noordstarfonds vzw

Ha', ruimte voor de Gele Zaal

Een nieuwe ruimte, andere dimensies, en meerdere partijen die inspraak hebben, leveren meestal een complex bouwprogramma op. Zo ook bij de renovatie van de Handelsbeurs. Structureel en historisch bestaat het gebouwencomplex uit drie delen:

- de *Hoofdwacht*, of het vooruitspringend barokke inkomgebouw met de monumenale ingangspoort, gebouwd in 1739,
- het naastgelegen clubhuis *L'Union* (1851) dat bestaat uit een voorbouw en een achtergelegen historische feestzaal van 10 x 30 m.
- de *Beurszaal* (17 x 26 m) gelegen achter de Hoofdwacht, parallel aan de feestzaal van L'Union, gebouwd in 1906.

De beurszaal van Van Rysselberghe is een soort replica van deze feestzaal, maar in een uitgezuiverde decoratieve stijl. Vorm en ritmiek roepen elkaars beeld op. Kenmerkend is dat beide zalen een opengewerkte gemeenschappelijke muur hebben, boogvormig uitgewerkt en voorzien van beglaasde ramen en deuren, zodat ze zowel afzonderlijk als samen gebruikt kunnen worden. Via de grote toegangsdeuren van de Hoofdwacht vormen ze als het ware een verlengstuk van het plein. Dit strookte met de functie die ze hadden als beursgebouw: een overdekte plaats voor semi-publieke bijeenkomsten in verbinding met het stadsplein. Maar geldt dit ook niet voor het theater? Misschien had de Gele Zaal ook niet méér nodig om mensen naar muziek te laten luisteren, want in tegenstelling tot de lage refter in de Nonnemansstraat - die men tegelijk zowel voor voorstellingen, tentoonstellingen en publieksontvangst gebruikte - waren hier twee aanpalende zalen van om en bij de acht meter hoogte rechtstreeks in verbinding met een plein en met uitzicht op het water achteraan. In vervallen toestand weliswaar, maar ruimtelijk bijna gebruiksklaar. Het gebouw is een beschermd monument. Had een gewone restauratie dan niet kunnen volstaan?

Om hierop te kunnen antwoorden, moeten we even bekijken hoe het eisenpakket voor het bouwprogramma samengesteld werd.

Ha', de invulling

De nieuwe eigenaar Mercator Verzekeringen ziet de Handelsbeurs als een culturele aanwezigheid op de Gentse Kouter en wil er - behalve de nodige ruimte voor de werking van haar culturele vzw Noordstarfonds - een comfortabele zaal inrichten met frontale opstelling voor vierhonderd personen, om zelf concerten met recepties aan te bieden of voor verhuring aan derden. Bijhorende VIP-ruimtes en catering zijn dus nodig. De ideale plaats voor de VIP's situeert zich boven de inkom van de Hoofdwacht, met uitzicht op het plein. De administratie van Noordstarfonds wordt geïnstalleerd op de verdiepingen van het naastgelegen clubhuis en krijgt eveneens uitzicht op het plein. Een eetcafé op de benedenverdieping maakt het programma voor beide voorgebouwen compleet.

Als gebruiker heeft vzw Noordstarfonds vooral nood aan een vlakke vloerzaal met verschillende opstellingsmogelijkheden voor een zeer gevarieerd publiek, gaande van staande tot zittende concerten in diverse disposities.

De historische zoldering is een belangrijk obstakel omdat men zowat overal licht, geluidsboxen en ander materiaal moet kunnen ophangen, om nog niet te spreken over de noodzakelijke plaatsruimte voor verwarmings- en ventilatie-

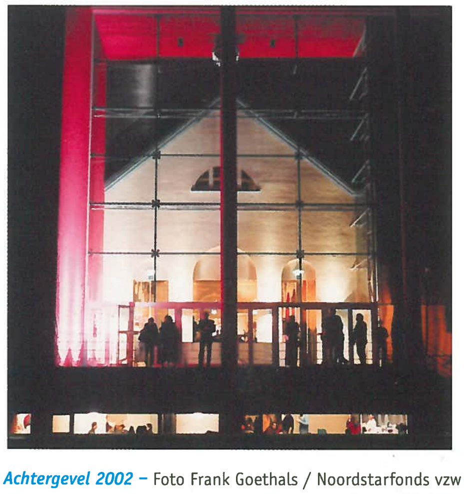

Achtergevel 2002 – Foto Frank Goethals / Noordstarfonds vzw

VAN SCHUTTERSGILDE TOT HANDELSBEURS

Historiek

De Handelsbeurs is een samenvoeging (1900) van de Hoofdwacht (1738) en L'Union (1851).

- 16de eeuw: bouw van een imposant gildenhuis met schietbanen door de Sint-Sebastiaansgilde.
- 1736: bouw van een nieuw gildenhuis met een schouwburg door Bernard de Wilde (1691-1772).
- 1738-1739: bouw van de Oostenrijkse Keizerlijke Wacht (Hoofdwacht) als nieuwe *Corps de Garde* voor de Oostenrijkse troepen op het overige deel, door de stad Gent, naar een ontwerp van David 't Kindt (1699-1770).
- 1796: afschaffing van alle gilden door de Franse wet.
- 1797: openbare verkoop van het Sint-Sebastiaanshof en toewijzing aan Busso.
- 1815: Désiré Joseph Busso laat het gildenhuis vervangen door een nieuw posthotel met een inrit voor de "Poste aux cheveaux". Hij doet hiervoor een beroep op Pierre-Jacques Goetghebuer (1788-1866).
- 1849: openbare verkoop van het Posthotel en van de "Poste aux cheveaux". Het Posthotel blijft onverkocht, maar de maatschappij L'Union verwerft de naast de Hoofdwacht gelegen Koninklijke Paardenposterij. De oude stallingen en koetshuizen worden afgebroken om plaats te ruimen voor een grote zaal met bijgebouwen en een tuin.
- 1851: oprichting van de nieuwe zaal die reikt tot aan de Ketelvaart.
- 1867: eerste verbouwing van de Hoofdwacht. De Krijgsraad van Oost-Vlaanderen neemt zijn intrek op de verdieping tot in 1885.
- 1874: vervanging van de voorbouw van L'Union door een nieuwbouw ontworpen de Gentse architect J. De Leu-Laureys.
- Einde 19de eeuw: aankoop door de stad van L'Union, om er de Handelsbeurs in onder te brengen. Stadsarchitect Charles Van Rysselberghe (1850-1920) maakt de plannen om beide gebouwen met elkaar te verbinden. De grote poort van de Hoofdwacht zou als ingang van de beurs fungeren. De werken omvatten wijzigingen aan de indeling van de Hoofdwacht, de vernieuwing van alle vloeren op de benedenverdieping en de bouw van een galerij tegen de achtergevel. In de grote zaal van l'Union breekt men de tribunes voor het orkest af en brengt men een lichtstrook aan in het dak.
- 1900: aanvang van de werken door Aannemer Auguste Couez & fils. Armand Heins (1856-1936), schilder, graveur en oudheidkundige, wordt betrokken bij de decoratie van de Handelsbeurs.
- Het gebouw blijkt al vlug te klein en Van Rysselberghe maakt ontwerpen voor de uitbreiding.
- Het definitieve project omvat de bouw van een grote zaal op de plaats van de tuin naast de bestaande
  zaal. De tweede zaal komt er pas na de feestelijke opening van het Handelsbeursgebouw door prins Albert op 28 april 1901. Dit ontwerp wordt op 25 april 1905 goedgekeurd. Bij deze verbouwing worden ook de achtergevel en de laatste travee van de zaal van l'Union afgebroken. In de plaats komt een lagere constructie.
- 1906: voltooiing van de werken. Het interieur is uitgevoerd door de firma Ad. Callewaert onder leiding van Armand Heins.
- Tijdens de Tweede Wereldoorlog wordt de dienst rantsoeneringen in de Handelsbeurs ondergebracht.
- 23 september 1941: gedeeltelijke instorting van de kaaimuur aan de Ketelvaart. Bij het herstellen van de schade ondergaat het gebouw een aantal veranderingen: afbraak van het beschadigde deel van de grote zaal van l'Union en inkorting van de zaal. De nieuwe achtergevel komt nu in het verlengde van die van de grote zaal. Ook de bijgebouwen van deze zaal worden ingekort.
- 1943: bescherming van de Handelsbeurs als monument (Staatsblad van 29 november 1943).
- 1996: Na jarenlange leegstand wordt het gebouw door de stad te koop aangeboden.
- 1997-2002: Aankoop en renovatiewerken door Mercator Verzekeringen ten behoeve van de nieuwe vestiging van Noordstarfonds vzw (Gele Zaal).

(bronnen: Wout De Vuyst: 'De Handelsbeurs te Gent. Bouwhistorische nota' februari 1998)

Foyer toestand 1997 **–** Foto Luc Dhooghe

Foyer toestand 1997 **–** Foto Luc Dhooghe

Foyer 2002 **–** Foto Frank Goethals / Noordstarfonds vzw

Concertzaal toestand 1997 **–** Foto Luc Dhooghe

Concertzaal 2002 **–** Foto Frank Goethals / Noordstarfonds vzw

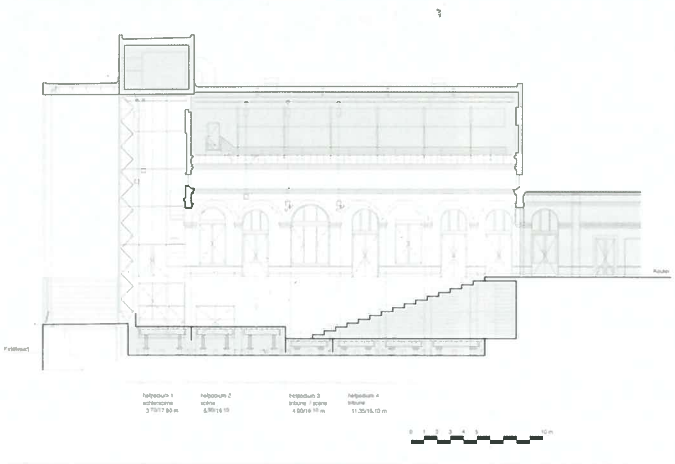

Langsdoorsnede Concertzaal

Dwarsdoorsnede Cocertzaal en Foyer Tekening TTAS

kanalen. De bestaande kelders die achteraan op het water uitgeven - het niveauverschil tussen de Kouter en de Ketelvaart bedraagt zowat vijf meter - vergen grote aanpassingswerken om er de technische nevenruimten, de opslag voor de catering, het sanitair en het dagverblijf voor de artiesten in onder te kunnen brengen.
Ten slotte zijn er de problemen van de zaalakoestiek, de geluidsisolatie t.o.v. de omgevende lokalen en gebouwen, de brandbeveiliging, de nooduitgangen, de aan- en afvoer van materiaal zowel voor het concertgedeelte als voor de catering.

Ha', tussen water en plein

Gent is een stad van water. Net zoals een ringweg de wirwar van straten omgordt, omarmt de Schelde als het ware de binnenstad en verspreidt zich door verschillende aftakkingen en kanalen in de stad. In tegenstelling tot pleinen en straten die er op gericht zijn om het contact tussen de bewoners te bevorderen, isoleert het water de gebouwencomplexen en maakt tegelijk contact mogelijk indien je de stroming volgt en je laat meedrijven.
Daarbij heeft water de eigenschap om beelden te verdubbelen (spiegelbeelden) en het stedelijk landschap te verruimen. Aanlokkelijk dus voor architecten. De ontwerper Willy Verstraete vond dat, net zoals vanaf het plein, je de concertzaal ook vanaf het water moet kunnen betreden. Hij ontwierp dus een nieuwe gevel met een colonade, op de plaats van de verdwenen achtergevel, als een grote toegangspoort met overdekte terrassen en aanlegsteiger. Misschien komt er ooit een veerdienst onder de vorm van watertaxi's in de binnenstad?
Doorheen de beglazing ontwaar je de silhouetten van de historische achtergevels.
Binnen het gebouw concipieerde hij drie manieren om het plein met het water te verbinden overeenkomstig de bestaande traveeën van het gebouwencomplex.
In de as van de Hoofdwacht kom je vanaf de ingang via een klein foyer rechtstreeks de zaal binnen die achteraan uitzicht geeft op een terras met een (toekomstige) aanlegsteiger op waterniveau. De vloeren van zaal, proscenium, toneel en achtertoneel zijn afzonderlijk beweegbaar en vangen het hoogteverschil op. In de kelder is een inschuifbare tribune gemonteerd die op het hefpodium van het zaalgedeelte kan geschoven worden ten behoeve van de frontale concerten. De vlakke vloer wordt mogelijk wanneer alle hefpodia op het niveau van inkom en foyer geplaatst staan. Het is tegelijk een antwoord op de vraag van Monumentenzorg om de historische zaal ook in haar originele toestand te kunnen tonen.
In de as van L'Union geven de grote vensterdeuren van het eetcafé rechtstreeks uit op de Kouter. Via de historische binnendeuren is een uitbreiding mogelijk naar de foyer en een terras dat men later door een brug wil verbinden met de overzijde van de Ketelvaart.
De derde travée is een dienstenzone met respectievelijk de dienstingang, een trappenhuis met personenlift, de bar, een dienstlift die verbinding geeft met de kelders en met de technische zolders, en de keuken met uitzicht op het water.
De functies binnen de drie traveeën hebben lateraal eveneens betrekking tot elkaar.
Zo is de eetcafé bereikbaar vanuit beide ingangen, bevindt de foyer zich tussen de concertzaal en de dienstenzone, en zijn beide terrassen met een trappenpartij verbonden.
De verstelbare scène heeft op kelderniveau toegang tot een technische opslagruimte, de loges voor artiesten en een doorgang naar een goederenlift die uitgeeft op het voetpad aan de Kouter. Zowel de leveringen voor de catering als de aanvoer van materiaal voor de voorstellingen, gebeuren langs deze weg. Het gevolg hiervan is dat het laden en lossen in open lucht plaatsvindt, met regelmatige hinder voor het verkeer van voetgangers en auto's langsheen de Kouter.
Toch zal er op termijn aan de achtergevel van de Handelsbeurs nog een (voetgangers)brug komen om de ontbrekende vluchtwegen voor het publiek achteraan het gebouw te verzekeren. De evacuatie op kelderniveau gebeurt inmiddels via het gelijkvloers en de voorgevel.
Dat er iets schort aan de binnencirculatie is duidelijk: bij de opstelling van de tribune in frontale stand is er geen evacuatie mogelijk op kelderniveau tenzij men over het toneel loopt. Bij de uitvoering van de tribune heeft men daarom, op vraag van de brandweer, de plannen moeten wijzigen en de doorgangen naar boven toe verbreden om een vlotte evacuatie mogelijk te maken. Vandaar de open ruimten op interessante zitplaatsen op de tribune. De Vlaamse Opera die in hetzelfde huizenblok gesitueerd is, koos bij de renovatiewerken in 1993 resoluut voor de aanleg van een (pseudo *ophaal-*) brug over de Ketelvaart.
De problematiek van deze site was gekend en men kan zich afvragen waarom men in de Handelsbeurs het laden en lossen niet meteen gelinkt heeft aan de vluchtwegen. Dit had alvast de monumentaliteit van de inkompoort langs het water en de toekomstige brug zinvoller gemaakt.
"...want zoals bekend komt men via de vorm tot de kern, via de verpakking tot de inhoud, via de klank van het woord tot zijn betekenis." (José Saramago in: *Het stenen vlot*)

Concertzaal vlakke vloer
Foto Frank Goethals / Noordstarfonds vzw

Spiraliften onder zaalvloer – Foto Luc Dhooghe

Spiraliften onder zaalvloer – Foto Luc Dhooghe

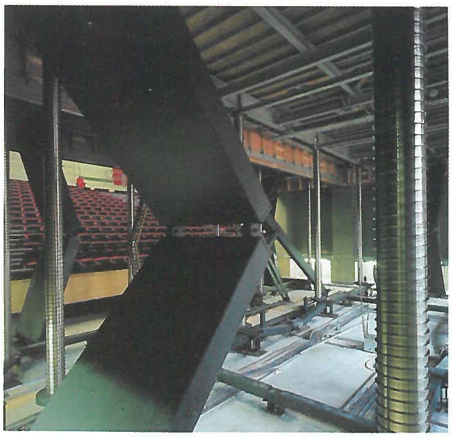

Ondertoneel van de concertzaal –
Foto Frank Goethals / Noordstarfonds vzw

Functionaliteit of monumentaliteit?

Ingenieus is het systeem om de zaal voor 409 toeschouwers om te vormen tot een vlakke vloerzaal. Zeker voor de zaalakoestiek bij de grotere orkesten, was het nodig het volume te vergroten. Omwille van het beschermd interieur – zoldering met inbegrip van de beglazing in de koepels – kon dit enkel door de zaal te verdiepen. Dit paste binnen het concept van de ontwerpers die een frontale klassieke zaal wilden met een podium dat uitgeeft op waterniveau. Hiervoor dienden echter alle keldermuren uitgebroken, funderingsmassieven geconsolideerd en ondervangen. De kelderruimte onder de zaal is op die manier een grote opslagkamer geworden, enkel voor de Spira-liften en de tribune. Een dure aangelegenheid dus.
Maar misschien had men er nog meer geld tegenaan moeten gooien, of de budgetten anders verdelen, om het perfect te laten functioneren. Omdat de tribune tegen de achterwand van de kelder dichtgeschoven staat, kan de vlakke vloer zaal enkel gebruikt worden voor staande concerten (520 toeschouwers). Had men het hefpodium van de zaal en de tribune opgedeeld in meerdere beweegbare vakken, kon men beschikken over een vlakke vloer zaal voor een beperkt zittend publiek, met variabele opstelling.
Zo kan men vragen stellen over de zin van de beglaasde gevel achter het toneel waar omwille van de akoestiek en belichting meestal doeken zullen voor hangen. Men kan zich tevens afvragen of de programmatie van het muziektheater dat hier gebracht wordt een toneeltoren boven het achtertoneel vereist, zeker als die nog geen vijf meter diep is. Het geeft een vals gevoel en de indruk dat dit de monumentaliteit van de nieuwe gevelpartij aan de Ketelvaart moet camoufleren.

Heel ingenieus is de ophanging van licht en geluid aan de historische zoldering.
De oplossing, waar het publiek zelf niets van merkt, werd gevonden door een nieuw dak te plaatsen over de bestaande daken van zaal en publieksfoyer. De lege werkruimte tussen de daken is uitgerust met rails en verplaatsbare punttrekken die het mogelijk maken op regelmatige afstanden trussen omhoog te hijsen.
Licht en geluid – gaande van opname-apparatuur tot versterkers en absorptie-panelen – kunnen zonder moeite om het even waar opgehangen worden. De zaal laat hierdoor vergaande toneeltechnische en akoestische invullingen toe, waardoor ze ook als opnamestudio kan fungeren. Zo kreeg de concertzaal een akoestisch profiel voor klassieke kamermuziek aangemeten, waarbij de ietwat langere nagalm kan gedempt worden en zo een ideale omgeving vormt voor elektronisch versterkte muziek. In de gerestaureerde beglazing van de bovenlichten zijn hiervoor een aantal panelen met de gepaste openingen voor bekabeling beschikbaar, die ingevoegd kunnen worden op de plaats waar trekken nodig zijn. Het is een prima idee – te danken aan de

BOUWTEAM

Opdrachtgever
Noordstarfonds vzw
9000 Gent

Met de financiële steun van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap Afd. Monumenten en Landschappen, de Provincie Oost-Vlaanderen en de Stad Gent

Architecten
Tijdelijke Vereniging Architecten
Arrow - BCEC - TEE
9000 Gent
Ontwerp architect Willy Verstraete

Restauratie - Architectuur Interieur
Studiebureau Arrow
Architect Willy Verstraete & medewerkers
9000 Gent

Coördinatie
Arch & Teco nv
Ir. Paul Cools & partners
9000 Gent

Studiebureau - Stabiliteit
Ingenieursbureau BCEC
Building Civil Engineering & Consulting
9000 Gent

Studiebureau - Technieken
TEE
Technical Environmental Engineering
9000 Gent

Studiebureau - Akoestiek
Johan De Laere & Associates
2600 Antwerpen

Studiebureau - Theatertechnieken
TTAS
9000 Gent

Aannemer
Strabag nv
9000 Gent

Uitvoering en pilotage
T.V. Denys - Strabag
9000 Gent

Tribune
Jezet Seating nv
3900 Overpelt

Elektriciteit en Brandbeveiliging
E.N.I.
2630 Aartselaar

Sanitair en HVAC
Zaman Yves & Co nv
9000 Gent

Liften
Otis nv
1702 Dilbeek

Hefpodia en spiraliften
Synertra nv
1030 Brussel

Interieurtextiel
Servio nv
8800 Roeselare

Theatertextiel
Pandora Showtex
2060 Antwerpen.

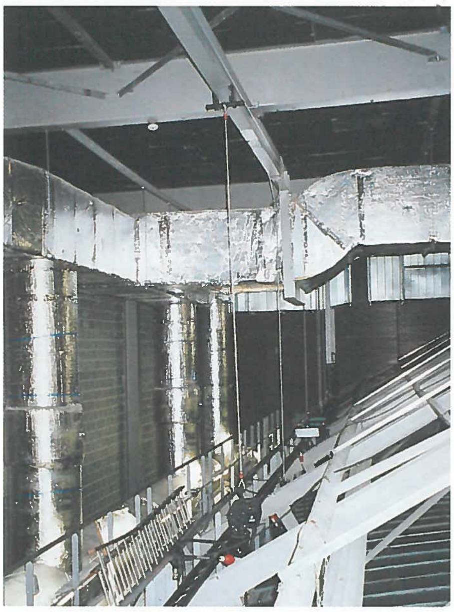

Technische vide tussen de daken – Foto Luc Dhooghe

Technische vide tussen de daken – Foto Luc Dhooghe

Verplaatsbare punttrekken – Foto Luc Dhooghe

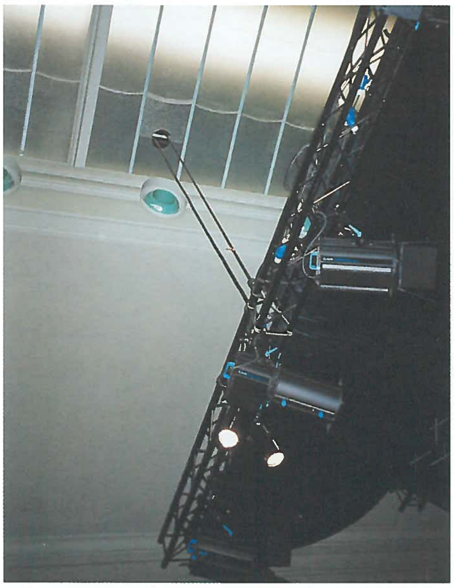

Verplaatsbare punttrekken – Foto Luc Dhooghe

Concertzaal frontale opstelling
Foto Frank Goethals / Noordstarfonds vzw

evolutie van de elektrische trekkenwanden – dat het mogelijk maakt om historische gebouwen te voorzien van theateruitrusting zonder de zolderingen te hypothekeren, of om bij nieuwbouw meer aandacht te schenken aan de architecturale compositie van de theaterruimte.
Deze technische vide herbergt tevens de nodige kanalisaties voor luchtbehandeling. Het nieuwe dak, geconcipieerd als een gesloten doos, zit spijtig genoeg verstopt tussen voor- en achterbouw, en werd ruimtelijk niet geëxploiteerd, noch betrokken bij de nieuwe achtergevel. Het natuurlijk daglicht doorheen de bovenlichten heeft men opgegeven en vervangen door kunstlicht. De bovenlichten zijn weliswaar door Monumentenzorg beschermd, maar het daglicht dat erdoor naar binnenvalt blijkbaar niet.

De geest van de Gele Zaal

Nochtans is er aan 'licht' de nodige aandacht besteed. De foyer heeft behalve de algemene verlichting in de zoldering mobiele dimbare staanlampen, die zorgen voor een intieme verlichting op mensenmaat.
De historische zandkleurige muren creëren een perfecte stijlvolle achtergrond, veel beter dan in de concertzaal waar men teruggekeerd is naar de originele olijfgroene kleur, die zich moeilijk laat mengen met de kleur van licht, en niet zo gelukkig harmonieert met de roodfluwelen gordijnen. Jarenlang was deze ruimte zandkleurig, men wist waarom. Kleur is toch iets dat toegevoegd wordt aan een gebouw, zoals het meubilair, verlichtingsarmaturen en gebruiksobjecten, die in het ganse gebouw een hedendaagse look kregen. Dat theater geen "museum" is heeft men wel begrepen in de talrijke nevenlokalen. In de wand achter de bar is een meterslange lichtstrip verwerkt met variatiemogelijkheden in tonaliteit. Een grote speelse luchter in de eetcafé capteert de aandacht van de voorbijgangers. Zowel de VIP-ruimten als de publiekstoiletten zijn in het historisch pand geïntegreerd met veel aandacht voor de hedendaagse vormgeving. Ook de medewerkers, van horeca tot cultuur, kregen door Ann De Meulemeester een bijbehorende look aangemeten.

"Via de verpakking komt men tot de inhoud..." waren de woorden van Saramago.
In de artiestenfoyer, voor het raam aan de waterkant, te midden van enkele exotische objecten bewaart artistiek directeur Joos Claus een merkwaardig exotisch houten beeldje. Het is de *'geest'* van de Gele Zaal, zegt hij, sinds twintig jaar waakt hij over de artistieke identiteit en zorgt voor de continuïteit van het oorspronkelijk concept.
Is hij alert genoeg?

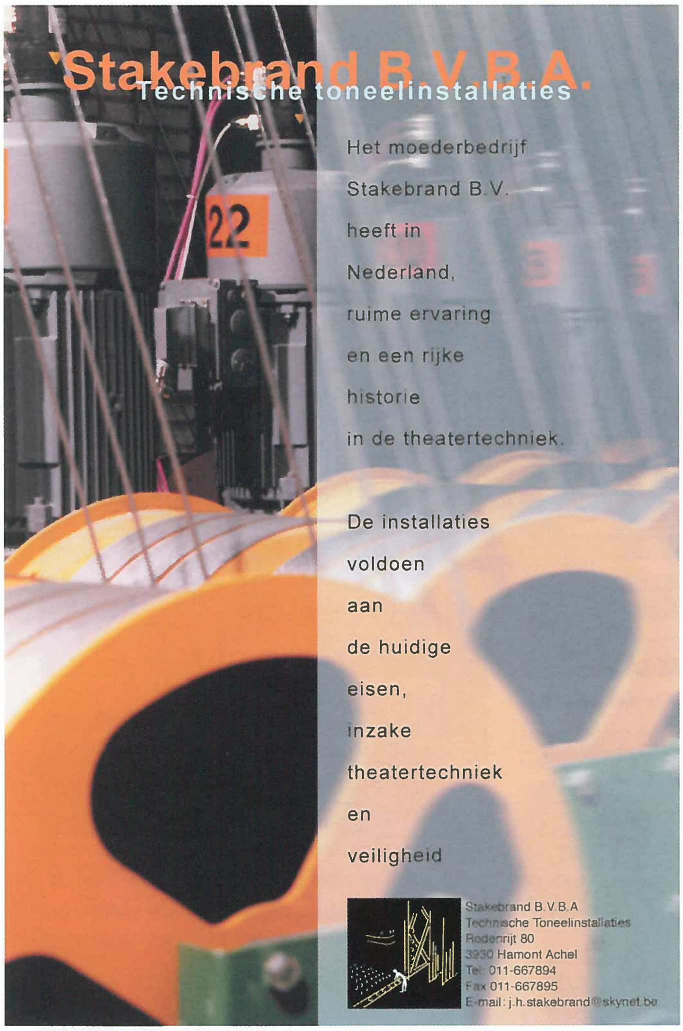

Stakebrand B.V.B.A.
Technische toneelinstallaties
Het moederbedrijf
Stakebrand B.V.
heeft in
Nederland,
ruime ervaring
en een rijke
historie
in de theatertechniek.
De installaties
voldoen
aan
de huidige
eisen,
inzake
theatertechniek
en
veiligheid
Stakebrand B.V.B.A
Technische Toneelinstallaties
Rodenrijt 80
3930 Hamont Achel
Tel: 011-667894
Fax 011-667895
E-mail: j.h.stakebrand@skynet.be

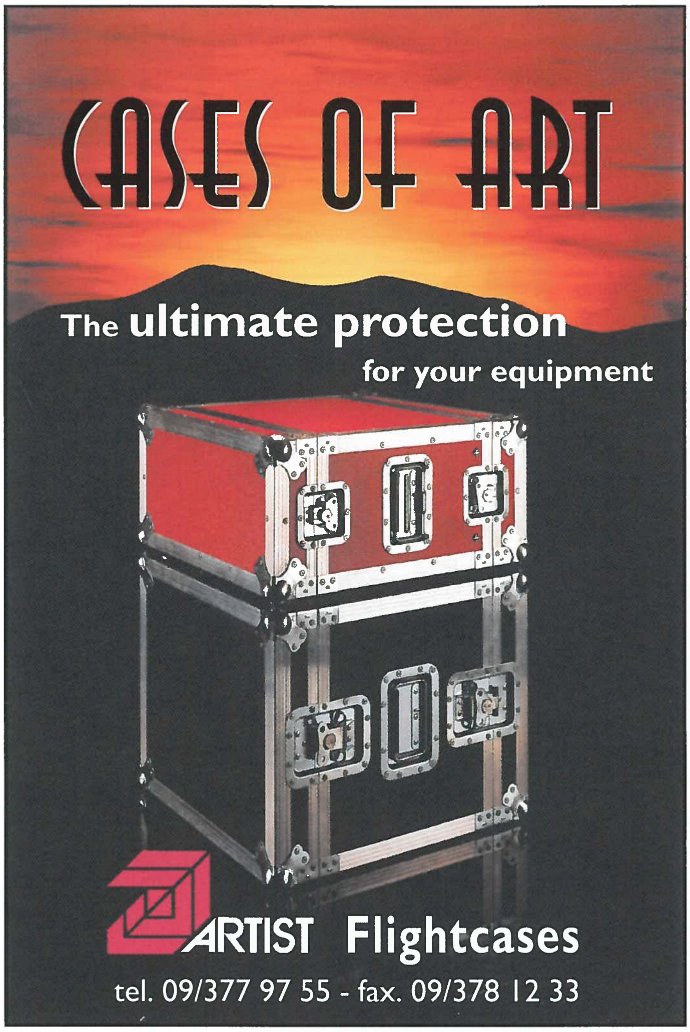

CASES OF ART
The ultimate protection
for your equipment
ARTIST Flightcases
tel. 09/377 97 55 - fax. 09/378 12 33

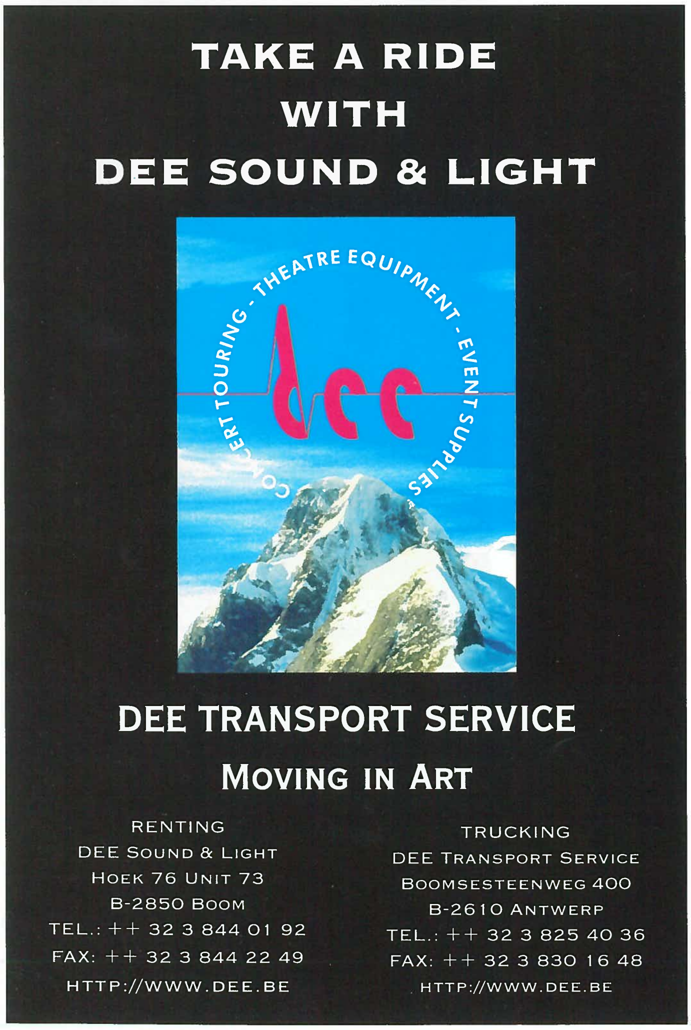

TAKE A RIDE
WITH
DEE SOUND & LIGHT
THEATRE EQUIPMENT - EVENT SUPPLIES - CONCERT TOURING -
dee
DEE TRANSPORT SERVICE
MOVING IN ART
RENTING
DEE SOUND & LIGHT
HOEK 76 UNIT 73
B-2850 BOOM
TEL.: ++ 32 3 844 01 92
FAX: ++ 32 3 844 22 49
HTTP://WWW.DEE.BE
TRUCKING
DEE TRANSPORT SERVICE
BOOMSESTEENWEG 400
B-2610 ANTWERP
TEL.: ++ 32 3 825 40 36
FAX: ++ 32 3 830 16 48
HTTP://WWW.DEE.BE

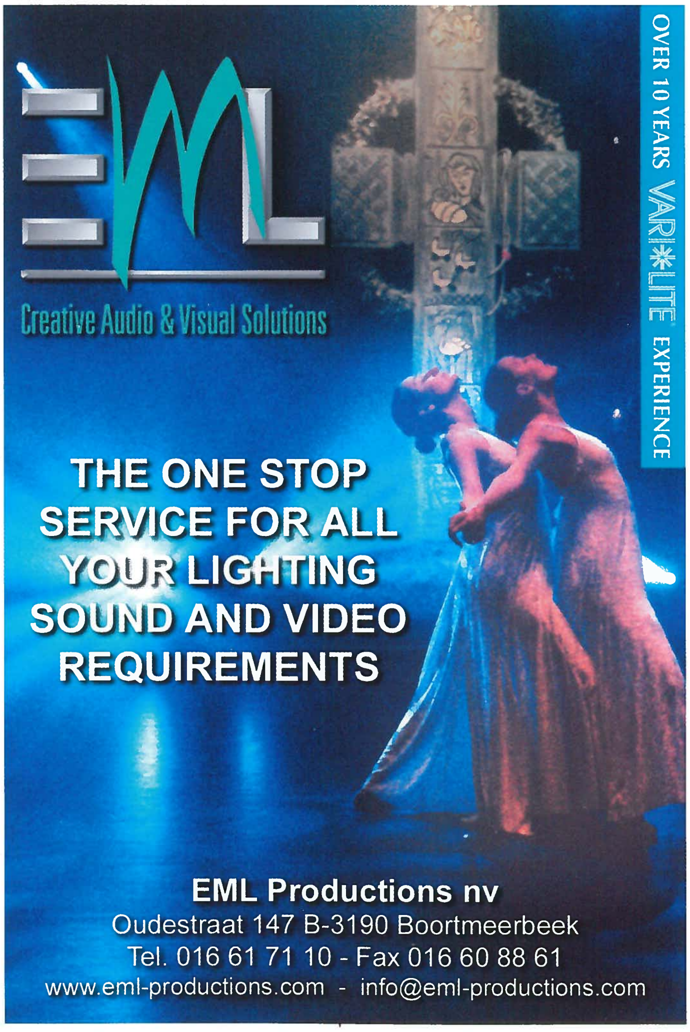

EML
Creative Audio & Visual Solutions
OVER 10 YEARS VARI*LITE EXPERIENCE
THE ONE STOP SERVICE FOR ALL YOUR LIGHTING SOUND AND VIDEO REQUIREMENTS
EML Productions nv
Oudestraat 147 B-3190 Boortmeerbeek
Tel. 016 61 71 10 - Fax 016 60 88 61
www.eml-productions.com - info@eml-productions.com

HARDDISK RECORDING

CHRIS LAMBRECHTS

In onze hedendaagse computergestuurde wereld blijft uiteraard ook de audio-wereld niet achterop. Wel integendeel. Harddisk gebaseerde opnamesystemen nemen hoe langer hoe meer de rol van de oude bandopnemer over .... en terecht.

Een opnamesysteem met band is lineair. Dit wil zeggen dat om bijvoorbeeld naar een bepaald punt in tijd van de opname te gaan, men de band moet spoelen tot dat punt. Om een bestaande opname te vervangen moet men over de oude opname opnemen.

Een harddisk systeem is 'niet-lineair', zodat je op om het even welk moment onmiddellijk naar om het even welk punt in de opname kan gaan. En dit zonder spoelen.

Maar niet-lineaire opnamesystemen bieden veel meer dan dat. Je kunt uiteraard over de oude opname opnemen ... maar je kunt ook de oude opname weer oproepen. Handig als de nieuwe opname bijvoorbeeld toch niet beter blijkt te zijn. Je kunt de opnames door elkaar gooien, herstructureren, versnellen, vertragen, kopiëren, enz... Je kunt er haast alles mee doen wat je maar bedenken kan. Voor de computer is een audiobestand immers niet anders dan een tekstbestand of een beeld die je op je harde schijf bewaart.

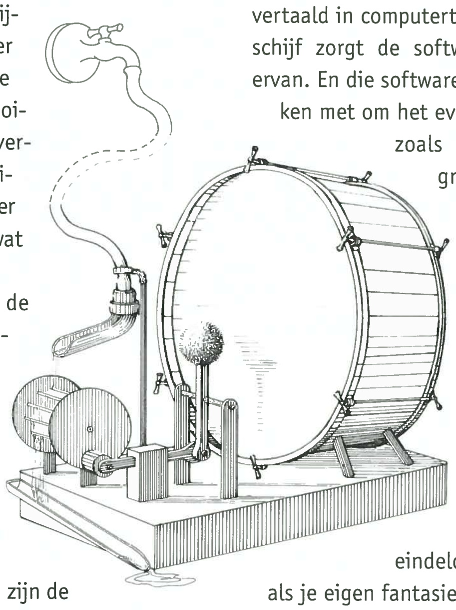

In een harddisk systeem zijn de twee belangrijkste onderdelen de software en de hardware.

De hardware zorgt ervoor dat de klank wordt vertaald in computertaal. Eenmaal op de harde schijf zorgt de software voor het bewerken ervan. En die software kan je in wezen vergelijken met om het even welke andere software zoals tekstverwerking of een grafisch programma. De basis is hetzelfde. Je kunt er een nieuw document (opname) mee creëren. Je kunt er bewerkingen mee uitvoeren en die bewerkingen dan weer bewaren op je harde schijf om ze later weer op te roepen.

De mogelijkheden zijn eindeloos... Net zo eindeloos als je eigen fantasie.

VARIA

EXPO MUSIC PLANET

Het team van EUROCULTURE Production presenteert zijn nieuwste tentoonstelling: "Music Planet". Het is het relaas van het waanzinnige avontuur van de muziek. Van blues tot techno, met volop aandacht voor jazz, rock-'n'-roll, reggae en alle andere eigentijdse muziekstijlen.
Muziek is een cultureel en sociologisch fenomeen met een heel eigen plaats in onze hedendaagse samenleving: voor jongeren was en is de popmuziek de culturele uitlaatklep bij uitstek. De muziekgeschiedenis is ook nauw verweven met de ontwikkeling van de commerciële technieken en strategieën om het muziekgenre te promoten.
Maar muziek is tevens een houding, een levensstijl; het is een wijze van leven en kleden. Elk muziekgenre heeft zijn eigen codes, referentiekaders en relaties met andere kunstvormen zoals de literatuur, de film of de schilderkunst. De basisidee van deze tentoonstelling is op een leerzame en tegelijk speelse manier de lotgevallen van de muziek uit de 20ste-eeuwin al haar facetten te belichten. En wel door de

'geest' van de verschillende stromingen - en van de generatie die deze stromingen droeg - tot uiting te laten komen via de reconstructie van de verschillende 'werelden' waarin elke stijl zich kon ontwikkelen.
De voornaamste episodes uit de muziekgeschiedenis worden geëvoceerd aan de hand van verschillende expositiezones. Zo zijn er *introductiezones* (inleidende decors in drie dimensies); *audiovisuele zones* (beelden van concerten, vermengd met fragmenten uit de actualiteit van destijds); *vedettezones* (decors gewijd aan één of meer coryfeeën uit het behandelde tijdvak); en *museale zones*, waar documenten en voorwerpen te zien zijn die enerzijds verband houden met de historische, sociologische en technische context, en anderzijds rechtstreeks in relatie staan tot de muziek zelf. Ook niet te missen: "Music Planet Junior", het parcours voor kinderen.
Deze tentoonstelling biedt alle generaties dé kans zich weer even twintig te wanen, een moment stil te staan bij de dromen, verwachtingen en overtuigingen die we destijds koesterden, en natuurlijk bij de muziek die bij dat alles het klankdecor vormde. Jongere bezoekers krijgen hier de gelegenheid te graven naar de wortels van hun huidige muziekcultuur.

Brouwerij Belle-Vue
Henegouwenkaai 43
B-1080 Brussel

30 november 2002 t/m 29 juni 2003
Dagelijks van 10.00 tot 18.00 uur
(toegang tot 17.00 uur)
Op vrijdag nocturnes tot 22.00 uur
(toegang tot 21.00 uur)
Inlichtingen: 02 513 29 84 en
op www.euroculture.be

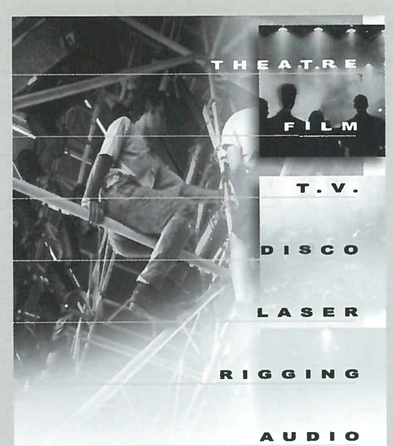

CASES

STAGING

SOUND

CONSULTANCY DESIGN PRODUCTION

PHLIPPO
Showlights

Antwerpsesteenweg 334
2500 Lier - Belgium
Tel.: + 32 3 491 91 70
Fax: + 32 3 489 05 62
E-mail: info@phlippo.com
URL: www.phlippo.com

SALES & RENTAL

Joystick

Joystick audio, Raf Lenssens consulting & sales
'GELUID VOOR THEATER'

*Advies van een specialist met ervaring in theater
persoonlijke begeleiding

*Voorstel totaal-project of losse apparatuur

*Technische begeleiding, problemen oplossen

Verkoop van topmerken voor theater
oa Sony, Lexicon, Meyer Sound , Sennheiser,
Tascam, Neumann, AKG, Shure, RPG, DPA
Soundcraft, EAW, Klark Teknik,
LAcoustics, Multikabelsystemen,
Tannoy, dbx....etc...

Distributie Cedar audiorestauratie
Studio Box geluidsdichte kabines, PMC monitors
Tube-Tech analoge signaalprocessing
Weiss digitale signaalprocessing

contacteer: Raf Lenssens
Joystick audio * Luchterenstraat 25 A * 9031 Drongen
Tel: 09/2363718 Fax: 09/2363719 GSM: 0475/669849
joystick@skynet.be www.joystick.be

RHINO RIGS

HIJSTECHNIEK: TRAININGEN
RIGGING: ADVIES & ONTWERP
TREKKEN, KLIMTAKEL & TRUSS
TRUSS: KEURINGEN & INSPECTIE

'Door Ervaring Hijser'

Drs. RINUS BAKKER
DOLLARD 300 9204 CZ DRACHTEN
Tel: +31 (0) 512 - 547 475
Mob: +31 (0) 6 - 532 88 4 77
Fax: +31 (0)512 - 547 815
E-mail: bakker.walda@planet.nl

OVER 20 YEARS OF EXPERIENCE

Is ontsnapping mogelijk aan Murphy's Law?
Cursus volgen?
Vraag naar het programma 2002-2003

DE MULTIMEDIALE OPTIE

THEATER ALS GRENSERVARING

ELKE VAN CAMPENHOUT

Bij aanvang van de voorstelling wordt het publiek een aardedonkere ruimte binnengeleid. Stoelen ontbreken. De toeschouwers staan of zitten rondom het lagergelegen speelvlak. Na aanvang zien we centraal een verlamd lichaam liggen. Vanuit het gedwongen vogelperspectief krijgt de kijker de rol toebedeeld van getuige. Alsof hij binnenkijkt in een operatieruimte, een experimentele arena, een gedeelde ervaring...

Het beweginloze lichaam stuurt twee mechanische armen over het podium. Met de bewegingen van tong en lippen, slagen de armen erin voorwerpen te verplaatsen, projecties op te starten, een wereld te creëren van illusie en simultane zichtbaarheid. Over de vloer kruipen lichtlijnen, als een onbeheersbare besmetting, alle kanten uit. Het lichaam wordt overwoekerd door een zich steeds verder uitbreidende witte geprojecteerde schimmel.

Philoctetes, Fortify my arms heet de voorstelling van het eigenzinnige gezelschap Crew. Philoctetes, de man die door de Griekse strijders werd achtergelaten vanwege een stinkende slangenwond, wordt in de versie van Crew een gewonde strijder, die gebruik maakt van alle mogelijke protheses om zijn bestaan vorm te geven. De speelruimte wordt één groot hulpmiddel van de centraal liggende Paul Antipoff. Verlamd met uitzondering van zijn hoofd, is hij degene die de voorstelling stuurt, ritmeert en centraliseert.

De tekst van Peter Verhelst spreekt over een onstuitbare besmetting. Die zowel binnen als buiten het lichaam woekert. Die zich ent op een maatschappij, een schoonheidscultuur, op de moraal en de esthetiek. Uit Philoctetes-material van Heiner Müller komt het beeld van de vogels. Ze worden door Philoctetes neergeschoten om zichzelf in hun brekende ogen te kunnen zien. Omdat hij vergeten is wie hij is. Omdat hij bij gebrek aan zelfbeeld zichzelf vergeten is.

In de voorstelling is ook dit beeld gedeconstrueerd. Aan de ene kant zien we een snel bewegend lichtbeeld, dat beweging suggereert. Aan de andere kant een paar loshangende vleugels. In het hoofd van de kijker vormt zich het beeld van een vliegende vogel. Maar dan in zijn meest pure essentie, in het poëtisch geraamte van onze herinnering en verbeelding. Het is een zeldzaam sterk theaterbeeld. Niet ontsproten aan een inhoudelijke, maar aan een mechanische verbeeldingskracht, die het Crew-collectief eigen is.

Binnen het theaterlandschap neemt Crew een uitzonderlijke positie in. Niet alleen is hun werk gebaseerd op een technologische bekommernis, de scenografie wordt ook volledig door technologische hulpmiddelen gestuurd. Computertechniek en driedimensionele tekenprogramma's, een virtuele computergrot en wild klapperende vleugels. Meer dan een onderkoeld experiment gebruikt en herdefinieert Crew (soms) alledaagse instrumenten, om te komen tot een zeer persoonlijke, poëtische en tegelijk extreem experimentele theatertaal. Vanaf het eerste theaterproject Kaufhaus Inferno, werd bij iedere nieuwe productie doorgewerkt op de ervaringen en fouten uit de vorige. De afgelopen weken was hiervan het voorlopige resultaat te zien. Drijvende kracht achter Crew, striptekenaar, filmmaker, industrieel vormgever en uiteindelijk theatermaker Eric Joris, vertelt ons hoe het zo ver is kunnen komen.

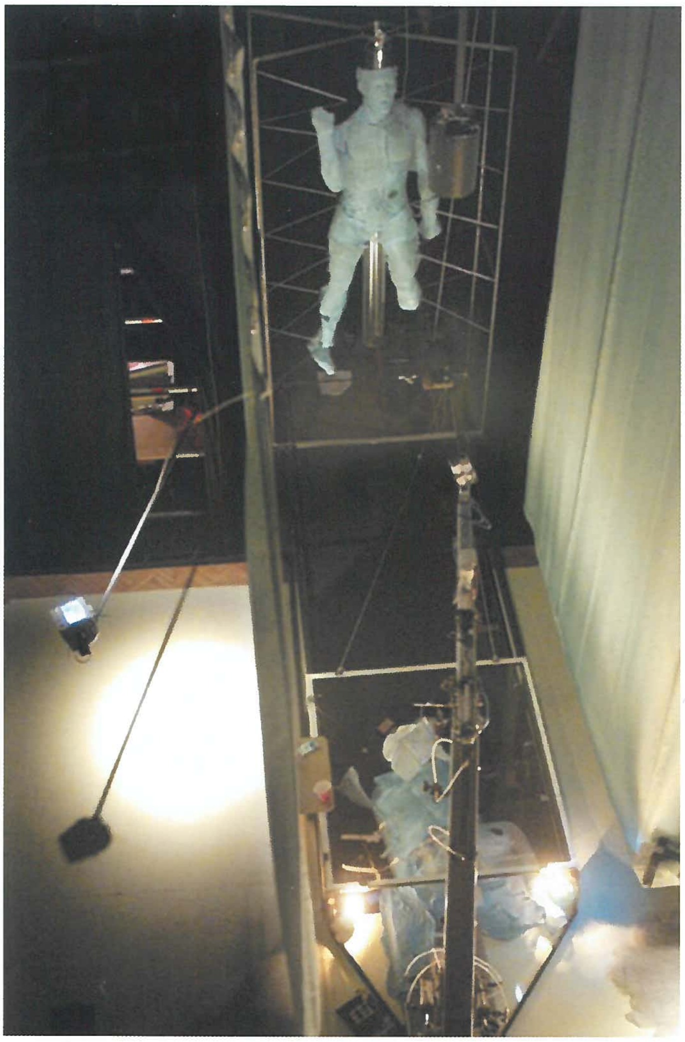

Philoctetes – Foto Stefan Dewickere

"Ik begon als tekenaar met de strip Chelsy. Later, toen in '95 de eerste power pc's op de markt kwamen, vond ik dat een revelatie. Voor Knack ontwikkelde ik toen een eigen project met 'gastscenaristen' zoals Tom Lanoye, Herman Brusselmans, Dominique Deruddere, Eric de Kuyper, Josse De Pauw, enz... Tegelijkertijd werkte ik een en ander uit in een internetstrip.

De nieuwe computers lieten mij toe op groot scherm, en dit op volledig spontane wijze, te tekenen. Met de computer als tekenblad openden zich fantastische mogelijkheden. Het enige problematische op dat moment was dat daar tijdens het drukproces weinig van overbleef.

Daarom wilde ik ook een project opzetten waarin het tekenen als een real time performance kon worden ervaren, een plek waar de schoonheid van het beeld volledig tot zijn recht zou kunnen komen."

Deze aanzet resulteerde in '96 in een subsidieaanvraag voor eNeM, wat later Kaufhaus Inferno zou worden. Een ambitieus project dat maar liefst op drie niveaus tegelijkertijd wilde spelen. Een eerste luik was een strip, waarbij twee verschillende verhalen elkaar in een tweede niveau op een bepaald moment zouden kruisen, en in cyberspace een virtuele realiteit zouden krijgen. Uiteindelijk zou dit alles moeten resulteren in een live performance, die zowel fysiek als virtueel te betreden zou zijn.

Philoctetes – Foto Stefan Dewickere

Tegelijkertijd werkte Eric Joris samen met architect Werner Van Dermeersch en componist Serge Verstockt aan een ander project dat zich inspireerde op de, toen nog vrij primitieve, computerspelletjes.

"We wilden de 'engine' van een computerspel ontmantelen, en gebruiken voor onze eigen noden. In die tijd was het aanbod van computerspellen nog niet zo groot. We gebruikten dus de engine van Duke Nukem, en lieten deze allerlei andere dingen sturen, We gebruikten hem als een regie-tool, maakten er interactieve muziek mee, stuurden er totaal andere beeldomgevingen mee aan. We ontwikkelden een soort kubus waarin je helemaal omgeven werd door deze omgevingen, terwijl je er via een keyboard ook doorheen kon bewegen. Een primitieve computercave.

Deze eerste generatie experimenten kenmerkten zich feitelijk door het oneigenlijk gebruik van bestaande hard en software. Dingen gebruiken waar ze duidelijk niet voor dienen... om dat soort experimenten was het ons toen te doen.

Van hieruit probeerden we ook een virtuele omgeving voor eNeM/Kaufhaus te creëren, waarbij de participanten ook on-line (via internet) samen konden komen, en op de voorstelling inwerken."

Na twee jaar werken, ontwikkelde het eNeM project zich tot Kaufhaus Inferno. De strip bleek steeds meer ballast en verhinderde tot interessant theater te komen. De combinatie bleek niet constructief. Daarom werd alles weer tot zero afgebouwd en vanuit het contact met schrijver Paul Mennes ontstond het idee voor Kaufhaus.

"Ik zie Crew eigenlijk meer als een forum, ons werk kan alle kanten uitgaan. Strips, theater, beeldende kunst, literatuur, alles wordt gecombineerd. Dat is niet evident, en kan alleen binnen de grenzen van een zelf gecreëerde wereld. Voor Kaufhaus creëerden we ondermeer een systematiek van live lichaamsscans (met omgebouwde pagescanners), en een fake virtuele ruimte. De fotografische 3D-omgeving van het programma 'Quick Time Virtual Reality Movie', vervingen we door tekeningen en lichaamsscans. Hiermee kan je vanuit één centraal punt je gezichtsveld verschuiven. Het is een zeer primitieve vorm van 3D, en dat is precies wat het zo charmant maakt. Het is een archaïsche computeromgeving.

Bij Kaufhaus hebben we voor de chaos gekozen, vanuit de ongeregeldheid van de media. Het idee om met Dante te werken, kwam bijna onmiddellijk, zowel bij Paul Mennes als bij mij. De structuur van Inferno is dan ook zeer gelijklopend met die van een computerspel. De verschillende ringen - 'levels'-, de opdrachten, de gelaagdheid van de tekst, het leende zich uitstekend voor het project waar we op dat moment aan wilden werken."

Kaufhaus Inferno ging de annalen in als een "hoogst interessante mislukking". Peter Anthonissen verwoordde het als volgt: "...Het neemt niet weg dat een voorstelling als deze over een tiental jaren kan geboekstaafd staan als een wegbereider. In die zin is ze niet alleen welkom, maar zelfs noodzakelijk. En moeten we misschien vrede nemen met het tussenstadium van een ontwikkeling." Op de website www.kaufhausinferno.com kan het werk nog steeds worden bekeken. De verschillende niveaus van de hellevaart hebben allemaal een eigen wereld meegekregen, waarin je kan rondkijken. Er zijn links naar andere sites, zoals de gecomputeriseerde psychologische bijstand op het zelfmoordenaarsniveau. Wat opvalt is de gewilde ambachtelijkheid van de getekende omgevingen. Het punt waar computertaal en kunstenaarsschap elkaar ontmoeten.

"Uit deze voorstelling hebben we ontzettend veel geleerd. Het was ons eerste scèneproject, en het problematische lag in de combinatie van theatrale met niet-theatrale elementen. Het maken zelf was eigenlijk al een inferno, zowel voor theaterregisseur Stef De Paepe, als voor acteur Gene Bervoets, als voor de hele (erg jonge) equipe... Het is pas in de omgang met

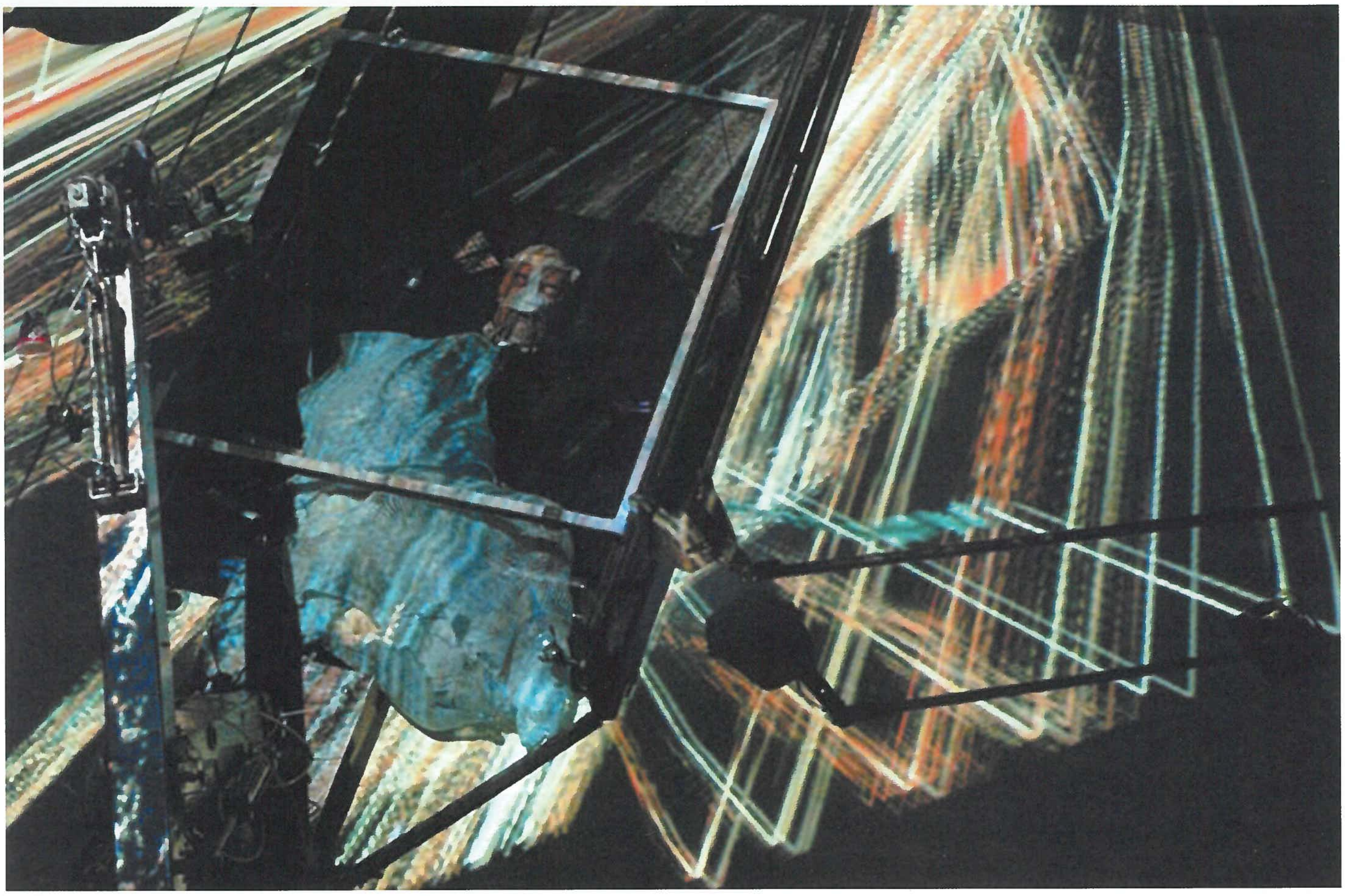

Philoctetes – Foto Stefan Dewickere

het materiaal dat de juiste gevoeligheid ontstaat om tot een interessant resultaat te komen. Wat bijvoorbeeld algauw bleek is dat de werkelijke 3D, zoals we die uit computerspelletjes kennen, en die vrij spectaculair en ruimtelijk is, absoluut niet werkte op de scène. De primitieve, getekende omgevingen, functioneerden daarentegen wél op een theatrale manier. Onze conclusie was dan ook dat de reële en de virtuele wereld niet naast of door elkaar konden worden gebruikt. Ofwel overheerste het hier en nu van de 'vleselijke' acteur, en dan werd het (geprojecteerde) beeld vanzelf illustratief behangpapier. Ofwel stapte je met je verbeelding doorheen het venster van de projectie (zoals in een film), maar dan werd de live acteur enkel een hinderpaal in het beleven van deze virtuele omgeving..."

"In het volgende project besloten we dan ook veel radicaler te werk te gaan. Het eerste opzet, om dingen op een oneigenlijke manier te gebruiken, werd nu heel anders ingevuld. Het bleek noodzakelijk een theatrale technologie te ontwikkelen om het proces te thematiseren en af te bakenen. Het denken hierover leidde tot de hypothese van de media als prothese. Vanuit deze gedachtengang kwam Crew terecht bij de verlamde theatertechnieker Pol Antipoff, die met de wereld omgaat via een complexe toolbox van protheses en technologische hulpmiddelen. Als je niet kan spreken, gebruik je een stemcomputer. Als je niet kan bewegen, gebruik je een robot. Uit deze zoektocht ontstond Icarus, voor het eerst met een tekst van Peter Verhelst.

"Icarus vroeg veel voorbereiding. Sommige experimenten liepen algauw spaak. Het publiek bleek de stemcomputer niet te verstaan. Bovendien moesten we zoeken naar een zeer technische omgeving, waarin Antipoff zou kunnen functioneren. De scène moest een lichaam worden, dat door hem werd gestuurd. Als er gepraat werd, was dat op basis van de teksten die hij live intikte. We wilden een podium dat een verlengstuk zou vormen van zijn lichaam.

Hierdoor ontstaat een ander zicht op de realiteit. De telefoon, de auto, het zijn allemaal verlengstukken, prothesen van ons eigen lichaam. De computer is een verlengstuk van ons zenuwstelsel, alleen percipiëren we dit niet meer op zo'n manier. Door te werken met Antipoff, wordt dit tekort weer zeer zichtbaar gemaakt. In Philoctetes wordt dit nog explicieter omdat je daar naar Antipoff kan kijken vanuit bovenaanzicht."

Ook Icarus speelt zich af in een 'computercave'. De wanden rondom worden gezien als een doorlopende omgeving. Het is Pol Antipoff die onze blik stuurt. Zowel Antipoff als Joris konden live in een 3D wereld verwijlen. Het enige problematische bleek dat het publiek zich buitengesloten voelde van de grotomgeving. Pas bij de laatste twee voorstellingen, wanneer de kijker werd binnengehaald in de computeromgeving, bleek het concept ineens echt te werken. Er installeerde zich een algemeen, vreemd soort 'contact', een contact dat alleen maar eigen kon zijn aan het werken binnen deze omgeving.
De 3D omgeving ontwikkelde Joris samen met het Limburgs Universitair Centrum. Het is nu een tekenprogramma waarmee je live en spontaan in de 3dimensionale ruimte kan tekenen, sculpteren,...Vanuit ditzelfde programma worden ook andere beeldbronnen (video, klank) gemanipuleerd.

"Vanuit die eerste echte en vreemde ervaring zijn we dan ook heel anders gaan werken voor Philoctetes, en daar leek het van bij de première te lukken. De uitdaging is om het contact, de concentratie en de verbeelding van het publiek te vangen. Het concept van Icarus hebben we hier nog een stuk verder doorgevoerd en zichtbaarder gemaakt. Hier blijkt plots dat Antipoff toch wel kan spreken, waardoor het contrast tussen de media en het bewegingloze lijf waaraan ze vasthangen, alleen maar groter wordt. De omgeving wordt nog steeds gemanipuleerd en getekend, maar we willen niet meer spreken van een virtuele omgeving, omdat deze term reminiscenties oproept aan cyberspace, en dat is een verkeerde toegangspoort. Op dit ogenblik heeft ons werk daar ook niets meer mee te

Kaufhaus Inferno, boek van Eric Joris

Kaufhaus Inferno, boek van Eric Joris

maken. De computer mag zelfs onzichtbaar worden, hij blijft tegelijkertijd duidelijk aanwezig. Wanneer je ziet dat een tong- of hoofdbeweging van Antipoff een andere beweging op het podium teweegbrengt, is dat vanzelfsprekend.
De gangbare theorie rond multimedia en theater is dat ze samen alleen constructief kunnen zijn, wanneer ze in botsing komen.
Ik denk dat wij een andere mogelijkheid hebben gevonden. Een soort synthese, die door de figuur van Antipoff een verbinding maakt tussen beide werelden."

Crew kiest dan ook uitdrukkelijk voor de technologie als uitgangspunt. Hiermee stellen ze zich bloot aan heel wat kritiek. De geijkte richting van de inhoud naar de scenografische invulling wordt nog al te vaak beschouwd als de enige juiste.

"De nadruk die wij leggen op het technologische, maakt ons al meteen verdacht. Maar ik denk dat je alleen maar met nieuwe inhouden kan bezig zijn, als je ze ontwikkelt vanuit die media zelf. De filmrealiteit, de filmtaal, is ook niet ontstaan vanuit de zogenaamde kunstfilms van 'Sarah Bernhardt, maar vanuit de technische exploraties van de pioniers. Die taal gaat haar eigen inhoud genereren. Dat experimentele moment zie je in elk medium opduiken. Film was de eerste dertig jaren dan ook buitengewoon interessant. Maar dan raken de 'buitenmaten' van de 'formats' strak gedefinieerd, en wordt het avontuur en de vernieuwing tot de binnenmaten beperkt.
Bij strips zie je net hetzelfde. Een album telt nu 48 bladzijden, heeft een standaard aantal prentjes per bladzijde, een typisch begin en een einde, en een tekenaar produceert twee strips per jaar. Het leidt tot een verschraling, die weer doorbroken kan worden met een nieuwe omgeving, zoals het internet.
Het gaat natuurlijk om twee media die sterk afhankelijk zijn van de marktomgeving. Iedereen die met nieuwe media bezig is, zoekt nu zijn weg. Hoe kan je de verschillende media integreren? Hoe kan je tot nieuwe inhouden komen?

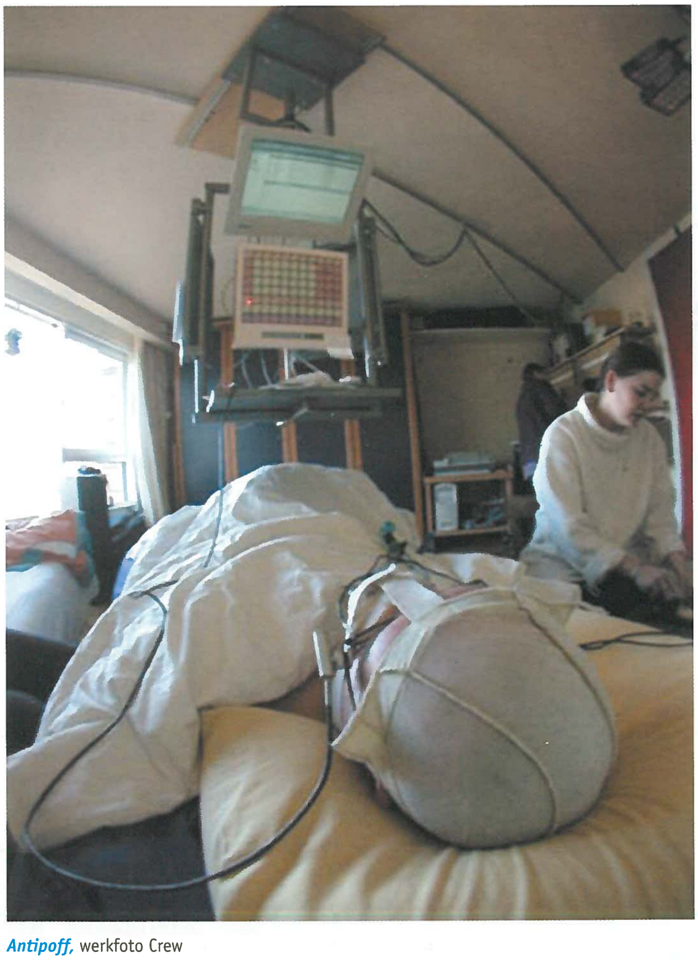

Antipoff, werkfoto Crew

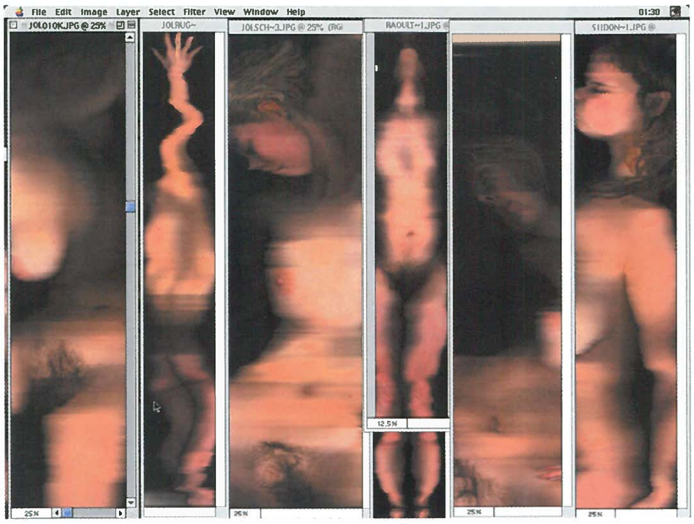

Kaufhaus Inferno, boek van Eric Joris

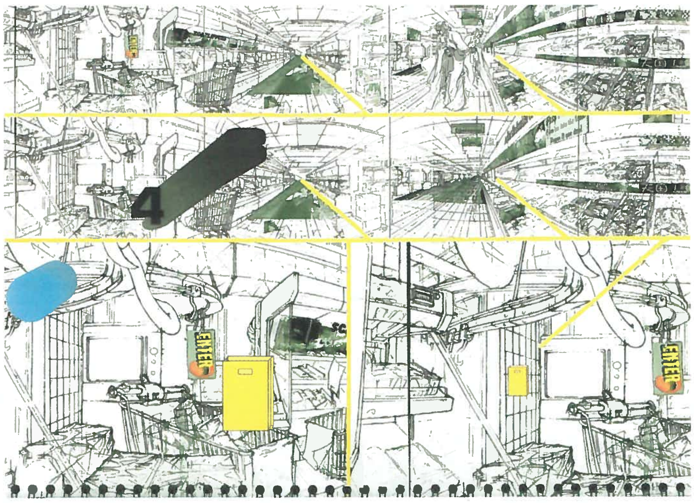

Kaufhaus Inferno, boek van Eric Joris

Het uitgangspunt is de computer die greep heeft op zowat alles: op het visuele, het auditieve, op het publiek. Het experiment ontstaat vanuit de mogelijkheden van de gebruikte media. En dus niet, zoals het zo vaak gebeurt, nieuwe vormgeving in functie van het verhaal van de regisseur, die visuele beelden als invuloefening gebruikt. Want dan krijg je een modern kleedje voor een oud concept."

Eric Joris is zeker nog niet aan het einde van zijn experimenten gekomen. Op de website www.man-o-war.be loopt een nieuw onderzoeksproject naar "levende tekst". Het gaat om een onderzoek naar het levend houden van de tekst, nadat die door de schrijver op papier is gezet. Wat zich zou kunnen ontwikkelen, is een bepaald klimaat waarin het schrift, en de grammatica een persoonlijke invulling krijgt, een gepersonaliseerd muteren. De tekst wordt dan in handen van de machine als levende klei, of als de verf in een aquarel die door het penseel wordt gestuurd, maar niet beheerst.

"Bij tekst bestaat een dergelijk proces niet, maar je kan wel een omgeving creëren die gelijkaardig werkt. Het is intelligente software die zinnen spuwt, op basis van een ingegeven tekst. De machine gaat aan die tekst duwen, trekken en kneden, waardoor de taal autonoom begint te woekeren."

De motoren van dat mutatieproces vind je in zeer diverse domeinen. Zo kan je je tekst laten besmetten door religieuze, medische, pornografische of andere vocabulariumbronnen. Je kan het niveau van mutatie controleren, en combinaties maken van verschillende domeinen.
Een experiment dat ongetwijfeld nog een staartje zal krijgen.

AXIS

Een vooruitstrevende innovatie in lichtbundelcontrole ...

... een uitdaging om toekomstgericht te denken ...

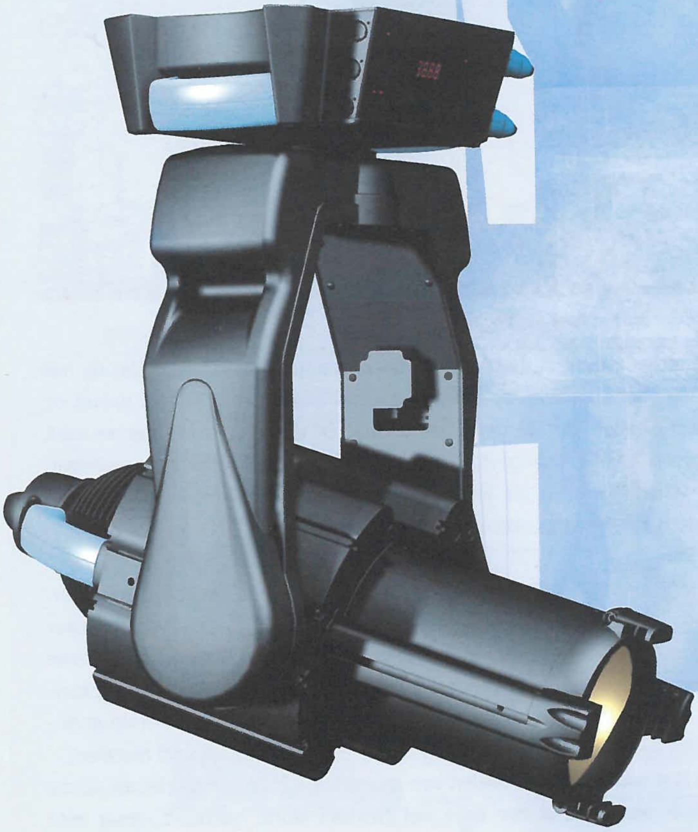

Vingertipcontrole van
360° roterende shutters en gobo(s), zoom, focus en iris
... vanuit elke mogelijke positie rondom de schijnwerper!

Nooit voorheen geziene **lichtbundelcontrole**
... laat u sneller uw artistieke verwachtingen vervullen.

Lichtkwaliteit ... ADB-prioriteit in techniek en design.

Nieuwe ergonomie, resultaatgericht in uw theater en op tournee.

Uw partner voor licht

ISO 9001 gecertificieerd

Belgium	**N.V. ADB-TTV Technologies S.A.**	(Group Headquarters) Leuvensesteenweg 585, B-1930 Zaventem Tel : 32.2.709.32.11, Fax : 32.2.709.32.80, E-Mail : adb-ttv@adb.be, Internet : www.adb.be
Deutschland	**ADB GmbH**	Dieselstraße 4, D-63165 Mühlheim am Main Tel : 49.6108.91.250, Fax : 49.6108.91.25.25 E-Mail : adb.lichtelek@t-online.de, Internet : www.adb-deutschland.de
France	**ADB S.A.**	Rue de la Vanne 47, F-92120 Montrouge - Paris, Tel : 33.1.41.17.48.50, Fax : 33.1.42.53.54.76, E-Mail : adb@adbfrance.fr

ADB
A Siemens Company

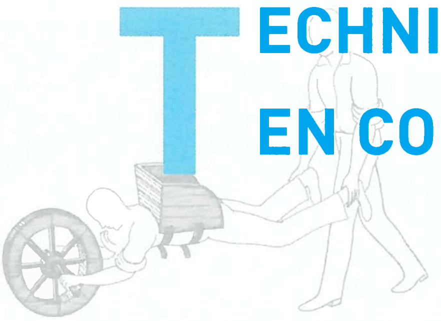

TECHNISCHE RENOVATIE EN COMFORT OP DE WERKVLOER

DE ANTWERPSE ARENBERGSCHOUWBURG

In de brochure van 25 jaar Provinciaal Centrum Arenberg (1993) schreef Guido Snoeck "Theatertechniek complementeert het artistieke. Zijn intrinsieke waarde valt niet te meten. Spitstechnologie blijft zijn weg naar het theater vinden. Computer, communicatie en competitie zijn normale begrippen geworden. Hoe zal de verdere evolutie gebeuren?"
Bijna 10 jaar later zijn er in de Arenbergschouwburg aanpassingen gebeurd inzake techniek en comfort. Tijd voor een interview met hoofdtechnicus Guido Snoeck.

INTERVIEW ROSE WERCKX

Aan de "bonbonnière" werden al veel aanpassingen uitgevoerd. Blijft er architectonisch nog iets overeind van het oorspronkelijk gebouw?

In wezen is zowat alles veranderd in dit gebouw, behalve de monumentale inkomtrap en het podium. Het masterplan is in schijfjes uitgevoerd: de aanpak van de verschillende verdiepingen, de aanbouw van een zaaltje, nieuwe loges voor de artiesten, etc.
Om budgettaire redenen kon men het plan op korte termijn niet in zijn geheel uitvoeren. Hierdoor werden er ook verschillende architecten betrokken bij het project en was de opvolging van het uitvoeringsproces een werk van "lange adem".

Welke aanpassingen zijn recent?

De stoelen waren al 35 jaar oud, iedere avond waren er mensen die, bij wijze van spreken, door hun stoel vielen. Bij elke voorstelling moesten we tijd besteden aan het herstellen van mankementen, zodat de voorbereiding van de voorstelling er vaak onder leed.
Op basis van een duidelijk eisenpakket ter verbetering van de zichtlijnen, en rekening houdend met de schelpvormige vorm van de zaal, werd toen een offerteaanvraag uitgeschreven voor een nieuw stoelenplan. Nu kunnen achthonderd mensen de voorstelling volgen, vijfhonderd op de parterre en driehonderd op het balkon.
Een bijkomend argument om het stoelenplan aan te passen, was de noodzakelijke volume-uitbreiding van de technische lichtcabine, dit naar aanleiding van een studie over de werkomstandigheden. De verantwoordelijke stelde hierbij vast dat bij stress het zuurstofgehalte in de lichtcabine daalde. De enige mogelijkheid om uit te breiden, bestond er in de plaatsen achteraan, bestemd voor rolstoelgebruikers, in te palmen. In het nieuwe stoelenplan werden deze ingepast vooraan bij de inkom van de parterre.
Een derde knelpunt was het transport van de geluidstafel naar de zaal. Meestal werd de zware apparatuur, zoals een 450 kg wegende Midas over de zetels vervoerd, met als gevolg een voortijdige slijtage van de bovenzijde en rugklachten. Nu is er een vrije doorgang, rekening houdend met de holle vorm van de zaalvloer.
Een vierde aspect heeft te maken met de zaalakoestiek die zeer droog is - rond 0,75 seconden - en voor muziek niet bijster geschikt. Maar het heeft als voordeel dat de man die achter de mengtafel zit, in feite de geluidsweergave in handen heeft.
Als je een zaal hebt met een grote nagalmtijd, bijvoorbeeld 2 à 3 seconden, wat uiterst geschikt is voor muziek, kan men vanuit de mengtafel aan de akoestiek niet veel wijzigen. Dus werd de nodige aandacht besteed aan de keuze van de stoffering en de aankleding van het balkon.

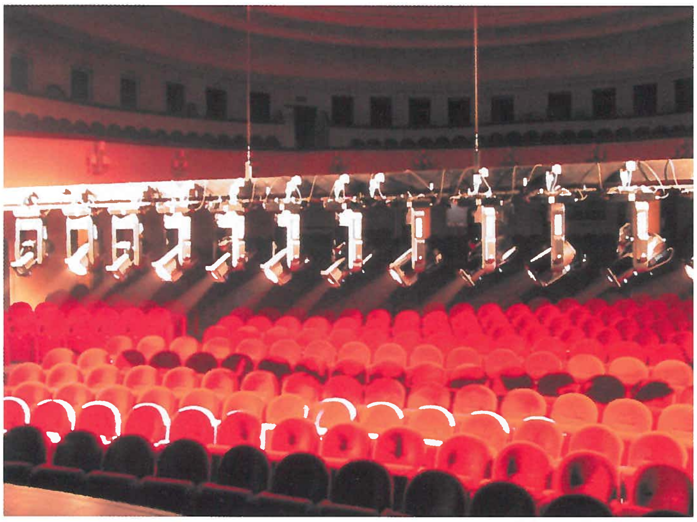

Zicht op de zaal met lichttrek

De stoelen op de eerste rijen zijn uitneembaar, waarom?

Lang geleden speelde een orkest muzikale fragmenten bij het binnenkomen van de toeschouwers tot de eigenlijke voorstelling begon. Je ziet dit ook nog in oude filmopnamen. Dat maakte dat artiesten de kloof van meer dan twee meter orkestbak moesten overwinnen. Vandaag willen de artiesten op de scène korter bij het publiek staan. Een hefpodium maakt het mogelijk om zowel orkestbak, parterre en proscenium te realiseren. De veertig stoelen op de plaats van de orkestbak kunnen wij verplaatsen, maar dit geeft dan weer een probleem van opslagruimte. In de "dessous" mag je niets opbergen van de brandweer, tenzij het ondertoneel volledig in compartimenten wordt opgedeeld.
Dit blijft nog altijd een oud gebouw van 1870, dat veel inventiviteit vraagt van de gebruiker en waar eigenlijk een grote investering noodzakelijk is. We zoeken naar een oplossing door bijvoorbeeld haken aan de muur van het ondertoneel te bevestigen, zodat we de zetels er tegenaan kunnen schuiven en vastmaken.

In het masterplan voorzagen jullie ook de vervanging van vroegere trekken door elektrische...

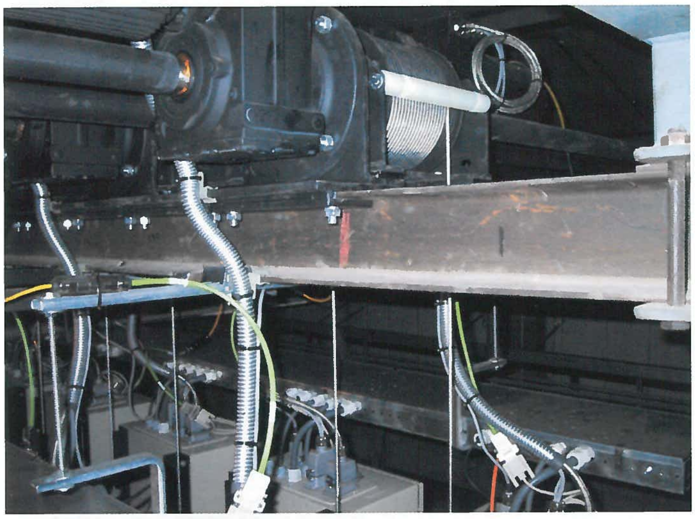

Trekkenaandrijving met aansluiting naar de stuurkasten

Zaallichttrek met motorgestuurde schijnwerpers

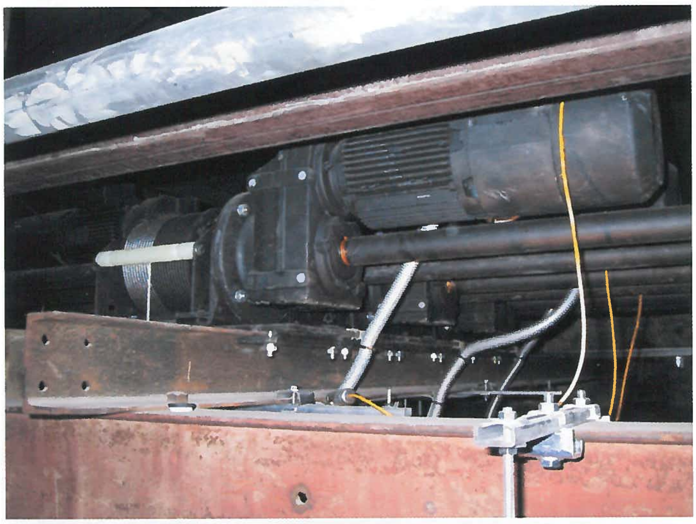

Trekkenaandrijving, rechts de motor, links de ophangkabelhaspel

Geautomatiseerde trekken

Wij hadden al vier geautomatiseerde trekken, geplaatst bij vorige bouwwerken.
Bij het opstellen van het masterplan was de vervanging van de bestaande handbediende trekken een van de prioriteiten, omwille van de inspanningen van onze technici en het economiseren van mankracht. Je "verliest" tenslotte telkens één persoon die bij de op- en afbouw aan de gewichten werkt.
De werken werden begroot op driehonderd vijftigduizend Euro. Na een belangrijke besparingsronde kregen we van de Provincie Antwerpen de helft van deze som toebedeeld. We moesten dus op zoek naar de beste prijs-kwaliteit verhouding.
Toevallig heb ik op een theatertechnische beurs een eenvoudig systeem gezien waarbij de motor de aandrijving vormt van een lange stang waaraan de respectievelijke draagkabels van de trek zijn bevestigd. Dus zonder kettingen, grote trommels voor het oprollen van kabels aan 500 kg per trek zoals in het Concertgebouw van Brugge. Hierdoor konden de motoren helemaal boven op de rollenzolder geïnstalleerd worden, zodat, eens de oude trekkenwand weggenomen is, we plaats vrij krijgen op het zijtoneel.
Deze trekken zijn gemaximaliseerd op 200 à 300 kg met een snelheid tot 80 cm per seconde. Aangezien de toneeltoren maar 12 meter hoog is, en de friezen op 4,50 meter hoogte hangen, beschouwen we dit niet als een beperking. Met zulke snelheid kunnen we een doek op minder dan 6 seconden optrekken. Dat vinden wij voldoende. Indien het echt sneller moet, zullen we wel een andere oplossing zoeken.
P.C. Arenberg beschikt nu over 28 geautomatiseerde trekken met een toegelaten belasting van 300 kg voor verdeelde en 80 kg voor puntlasten.

Is het toegelaten gewicht geen beperking?

We spreken hier over de gewone theaterbelichting en het bewegend of intelligent licht zoals dat ook genoemd wordt. Voor 300 kilogram kan je al wat aan schijnwerpers en bewegend licht inhangen. Zware decors hebben we hier niet en met de doeken haal je dat gewicht nooit. 500 kg hebben we dus niet nodig.

Ik heb de indruk dat je tevreden bent over de preciesheid van de trekken.

Dat vonden we inderdaad belangrijk. Als een doek opgaat, moet het precies op de juiste plaats terug neerkomen. We hadden een speling van één centimeter toegelaten, maar in werkelijkheid is het minder, zelfs na herhaalde manipulaties.

Vroeger hoorde ik dat de technici wat heimwee hebben naar de gevoeligheid van handbediende trekken. Speelt dat nog een rol? Je hebt daarnet gezegd dat het een andere manier van bedienen is.

Dat is zo. Maar in dit geval is het een knuppel die je bedient, als je die naar boven duwt gaat ook de trek naar boven. Naarmate je meer duwt gaat de trek sneller. Zo kan je heel vlot de snelheid verhogen of afremmen. In feite heb je een gelijkaardig gevoel en een even sterke betrokkenheid bij de manipulatie. Het is wel een totaal andere manier van denken, zowel qua bediening en afspraken op het toneel, als qua veiligheid. We geven onszelf een jaar als leerproces.

Alles is nu computergestuurd, maar wanneer vier mensen instaan voor de bediening moeten er afspraken gemaakt worden. Als iemand 's avonds de computer afsluit, moet de persoon 's ochtends het betreffende programma voor de productie terugvinden in een afgesproken stand. In het programma zit de mogelijkheid dat je de kap-situatie kan instellen volgens een standaardopstelling met friezen en poten, maar ook volgens "afbraak" bijvoorbeeld. Zo hadden we gisteren een voorstelling met Liesbeth List, waarbij we twee friezen hebben verhangen. Het was een lange voorstelling, zondagavond en we wilden wat vroeger naar huis gaan, dus namen we enkel de kap op in het programma van de afbraak. De persoon die deze ochtend kwam, kon op het programma "afgebroken" zien dat de friezen verhangen waren. Die discipline moet je hebben.
Voor de bediening en de snelheidsregeling kunnen we ook met een peer tot op het podium te lopen, zodat we kunnen zien wat er gebeurt. De peer heeft een kabellengte van ongeveer tien meter zodat, als er bijvoorbeeld een decor in de weg staat, je langs de zijkant kan gaan staan. Het zou nog beter zijn moest het draadloos kunnen, maar dat liet het budget niet toe.
Ook inzake veiligheid werkt het anders. Vroeger kon je zeggen: "Laat trek 24 zakken bijvoorbeeld, of 24 mag omhoog. Als je dan bij het trekken tegen een hindernis stootte of er stond nog iemand onder de last, kon je even stoppen. Maar elektrische trekken gaan gewoon door. We moeten dus op zoek naar interne regels en overeenkomen wie de opdracht geeft voor het starten. Deze persoon moet op de scène staan en alles kunnen zien. Hij kan de peer bedienen en geeft opdracht aan degene achter de computer welke trek hij wil bedienen. Maar dan zit je een beetje in de situatie van vroeger waarbij je één man verliest. Die zit nu achter de computer, wat wel minder vermoeiend is. Met dit verschil dat hij ook een handje kan toesteken op het podium, zodat het werk beter kan verdeeld worden. Het werk is dus wel veiliger, maar je hebt even veel personeel nodig en goede afspraken, zeker als je met ploegen werkt.

De mens achter de computer is niet dezelfde mens die vroeger de gewichten aanbracht...

Het is natuurlijk zo dat mensen die vroeger alleen maar aan een touw trokken en geen computerervaring hebben, een probleem hebben. En we kunnen hier geen computercursussen organiseren. Maar als je al een keer iets getypt hebt in Word en je surft al eens op internet, dan weet je hoe het functioneert. Het programma is ook Windows. Verder is het een beetje zoals leren autorijden. Je moet er ook bij nadenken. Zelf kregen we een opleiding van twee dagen, en op een bepaald moment heb ik afgehaakt, omdat ik ook met een aantal andere dingen bezig was zoals het volgen van de werken. Uiteindelijk heb ik een medewerker die erg bezig is met computers gevraagd voor onze opleiding te zorgen. Want de vertegenwoordiger van het product legt dat wel goed uit, maar teveel ineens. Die machine kan namelijk heel veel. Nu kunnen we het stapje per stapje leren. We hopen het binnen het jaar onder de knie te hebben.

Is de zaaltrek ook op de computer aangesloten?

De zaal is hellend en de stoelenrijen zijn gebogen. Daar kan men niet met een stelling of hoogtewerker tussen. En met ladders kan je er niet aan. Zo'n vijftien jaar geleden hadden we beweegbare spots in de zaal. De pc's en profielschijnwerpers konden dus bewegen met een afstandsbediening vanuit de lichtcabine.
Het aantal spots was echter te beperkt en we misten een dmx besturing. Na vijftien jaar was die installatie zo goed als afgeschreven, zodat we ter gelegenheid van de renovatiewerken nieuwe schijnwerpers in de zaal konden aanbrengen die volledig dmx gestuurd is. We hebben ook het lichtorgel (Vision10-ADB) geupgraded naar vier dmx lijnen, respectievelijk voor het bewegend licht van de zaaltrek, voor de dimmers, voor het zaallicht en voor de bediening van (bijvoorbeeld rook-)machines

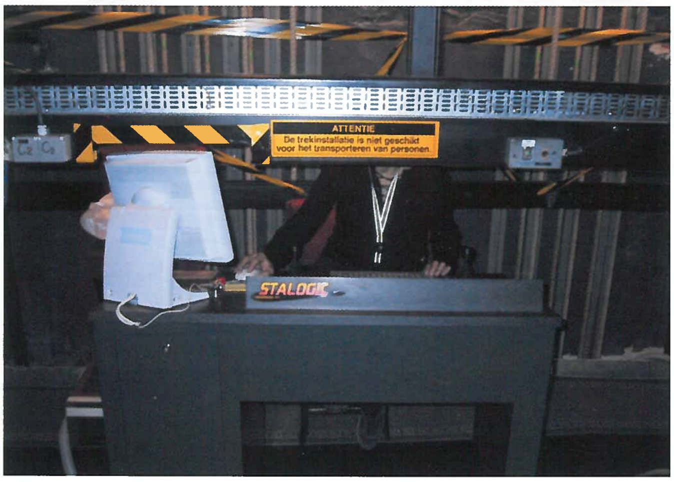

Bedieningstafel van de geautomatiseerde trekkenwand

REALISATIE:
Automatsche trekken: **Stakebrand bvba**
Licht, DMX en bewegende schijnwerpers: **ADB-TTV nv**
Orkestlift: **Touartube**
Veerkabelhaspels: **Delachaux**
Stoelenplan zaal: **Fibrocit nv**
Laad- en loslift: **Kone nv**
Inschuifbare tribune kleine zaal: **Jezet Seating nv**

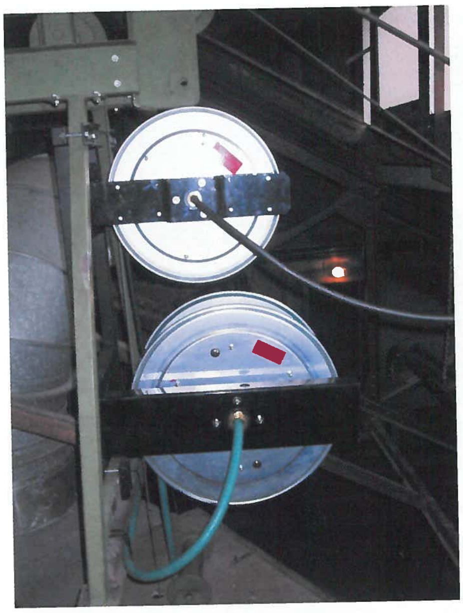

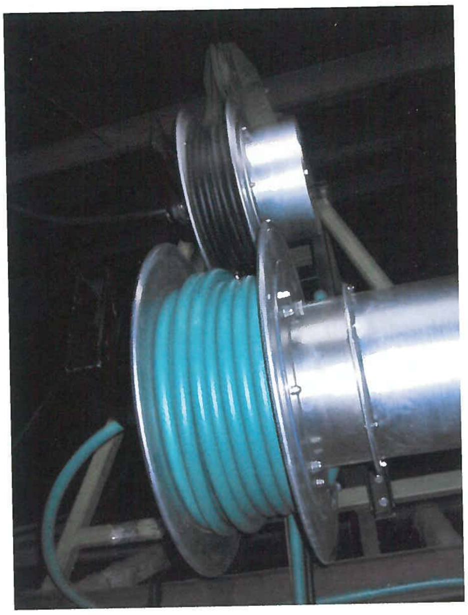

Aansluiting vaste kabel aan veerkabelhaspel

op de scène. Als we in de eerste dmx-lijn spelen en er komt een bezoekende groep, dan krijgt deze de lijn die naar de dimmers gaat. Het kan immers niet dat door een of andere aansturing een van onze zaalspots begint te bewegen.
Nieuw is ook de aansluiting van de voeding van de spots op de lichttrek, welke vroeger uitgevoerd was met een bandlint. Omdat dmx een moeilijk over te dragen protocol is, en we bovenaan zitten met een overgang van iets dat draait, naar iets dat vast is, hebben we geopteerd voor haspels met een veer. Als de zaaltrek naar boven gaat, trekt de haspel dankzij het veersysteem de kabel mee binnen. Voor vermogens van 1000 watt kunnen we gebruik maken van de sleepcontacten boven in de trommel die zorgen voor de overgang van de losse kabel naar de vaste kabel. Voor dmx echter was dat wel een

probleem, omdat je daar niet met gewone contacten kan werken. Hiervoor hebben wij een tweede haspel voorzien met zilveren sleepcontacten. Dus de band die naar omlaag gaat met de kabels is weg, en vervangen door twee trommels. Eén voor het vermogen van de spots en de andere specifiek voor de dmx signalen.

Hoe kom je hier binnen met materiaal?

Vroeger gaf de lift uit midden op het podium, zodat we eerst alles op het toneel moesten brengen voor we konden bouwen. Bij de afbraak moesten we eerst alles afbreken en wegzetten, voor we de lift konden gebruiken. Bij een van de renovaties hebben we geopteerd om, samen met de vernieuwing van de backstage en de loges van de artiesten, de lift naar achter te verplaatsen. Wij hebben er van geprofiteerd om hem dieper te maken en het draagvermogen van één naar twee ton te brengen. De lift wordt afgesloten met een automatische brandwerende poort. Door een communicatiestoornis tussen de firma die de liftkooi maakte en deze van de poort, heeft de poort één minuut tijd nodig voor ze zich sluit. De rekensom is vlug gemaakt: omdat we de lift een tiental keer gebruiken bij de opbouw, en evenveel bij de afbraak komt men al gauw twintig minuten per dag. Men heeft toen getracht de sluitingstijd naar dertig seconden te brengen, wat in het begin functioneerde maar later defecten veroorzaakte, zodat we het opgegeven hebben.

Er werd ook een telescopische tribune geplaatst in de kleine zaal?

De tijd van sleuren, trekken en vloeken is voorbij.
In de kleine zaal hebben we in de loop van de jaren een telescopische tribune geplaatst. Maar het is meer dan even in- en uitschuiven, om te besparen op tijd en personeel. Men vergeet vaak dat zo'n tribune ook tijd en onderhoud vraagt. Het is net zoals bij de computergestuurde trekken. Dit soort technieken zijn er in de eerste plaats om het werk te verlichten en de veiligheid en gezondheid van de werknemers te verzekeren.

Het goed functioneren hangt soms af van kleine detailoplossingen die firma's aanreiken, een wieltje bijvoorbeeld, iets dat echt handig blijkt in het gebruik. Daarvoor moet je naar beurzen gaan in binnen- en buitenland. Zo heb ik die trekken gevonden, een beetje aan de zijkant van het hele gebeuren - want iedereen stond zich te vergapen aan die grote trommels en kettingen. Zo vind je dan de echte goede oplossing. Soms wordt er te impulsief gekocht, zonder analyse van de behoefte, zonder erover van gedachten te wisselen. Of men koopt dingen die helemaal niet in verhouding staan tot de schaal van het theater waarvoor het bedoeld is. Het is leren en blijven leren. Eenmaal in een bouwproces zit je in vergaderingen met studiebureaus, uitvoerders en ontwerpers, dan moet je voorbereid zijn. Dat wil zeggen dat je de nodige vakkennis en know-how moet hebben om je standpunt te kunnen motiveren.

Alle Foto's: PC Arenberg

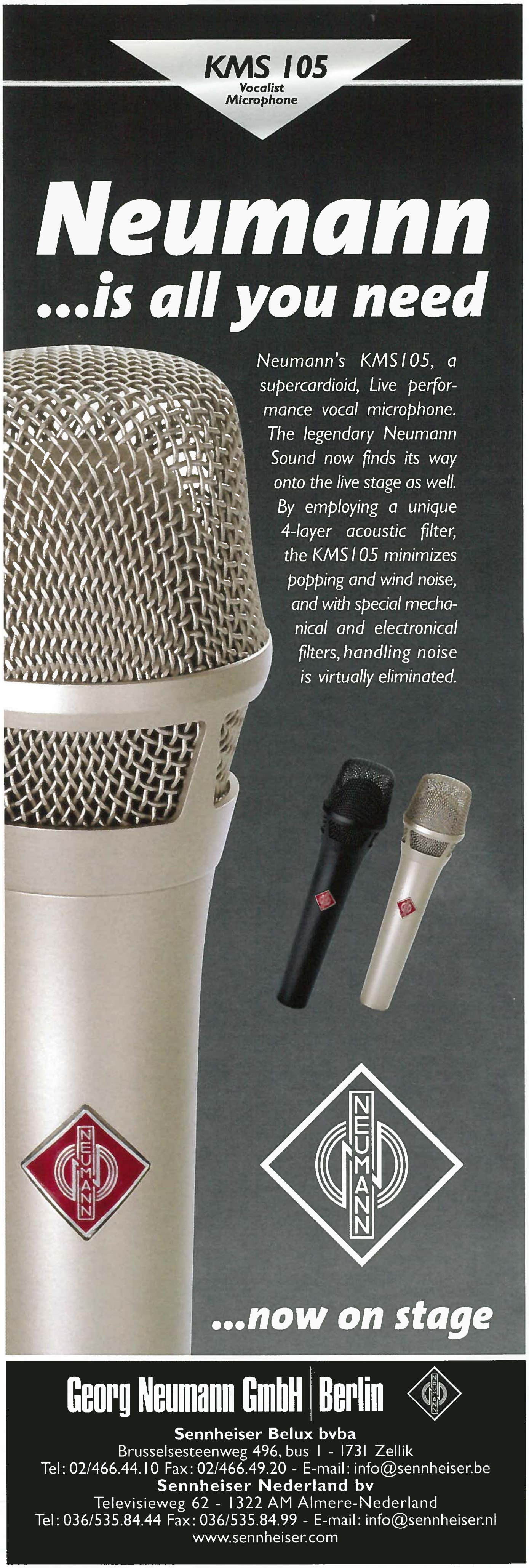

SERVIOTEC BVBA

Specialist in Uw volledige theateruitrusting, zowel voor nieuwbouw als voor kleine of grote renovaties.

Wij bieden U geïntegreerd of afzonderlijk :

- **metalen draag structuren,**
- **loopbruggen,**
- **manuele trekken,**
- **beweegbare podia**
- **elektrische trekken : van prijsgunstige tot snelle computer gestuurde systemen....**

Alsook de volledige textiel:

- **doeken,**
- **horizonts, ...**

Aarzel niet voor vrijblijvende inlichtingen.

Brugsesteenweg 545
B-8800 Roeselare

Tel +(32) 51 24 00 96
Fax +(32) 51 21 04 92

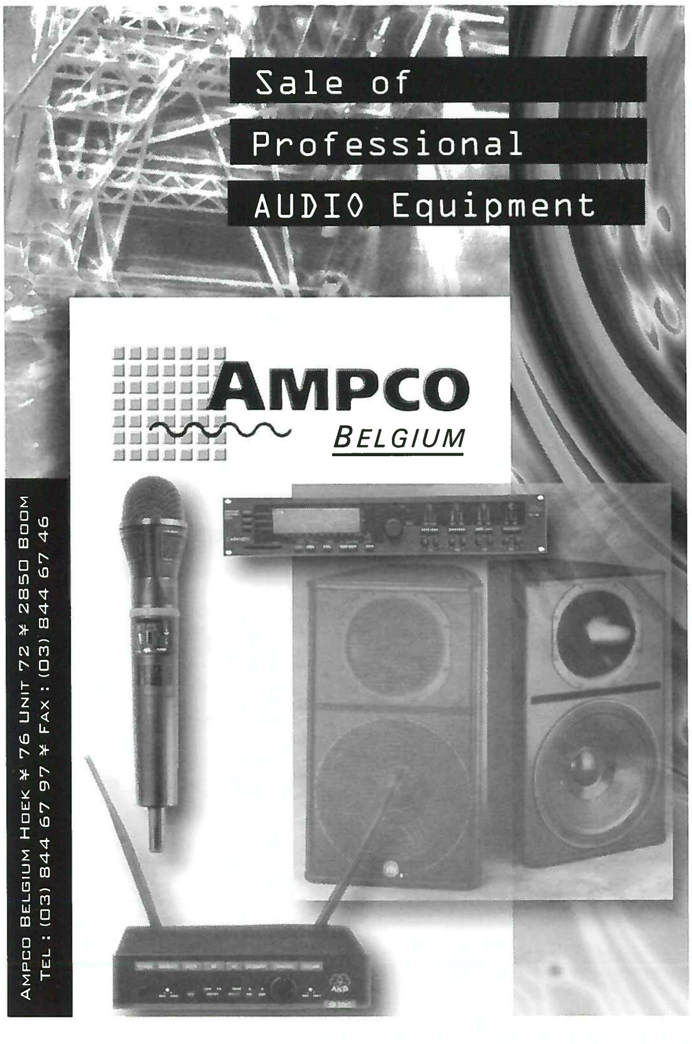

World famous acoustics at Flagey Gebouw. Then and now.

The great concert hall of the Belgium broadcasting company at Flagey Gebouw in Bruxelles was renowned for providing classical music within a legendary acoustical environment. Hence, it was seventy years ago that the standard was defined for the new sound reinforcement system required during a somewhat more recent restoration. The system manufacturer d&b audiotechnik was the chosen supplier, providing system quality and flexibility through a combination of loudspeakers to meet this seasoned standard. When amplification of the program is required two columns each consisting of five d&b C3 line array modules and one C7-TOP, supplemented by an under balcony delay of one CI 8 loudspeaker per side, and four floor coupled C7-SUBs, provide sufficient neutral reproduction to all 800 seats. Alternatively when the screening of a 35 mm film is required, the system can easily be adjusted to a „cinema configuration", complete with sixteen E3 loudspeakers providing the surround sound. The planning of this very specific electroacoustic concept, the systematic realization of the sound reinforcement solution and the project support is all provided by a d&b system partner who knows how to cater for todays world famous acoustical spaces.

AMPTEC bvba
stage & studio technology

Helstraat 25
3500 Hasselt
BELGIUM

Tel.+32-11-28 14 58
Fax+32-11-28 14 59
www.amptec.be
e-mail: sales@amptec.be

VARIA

"GAUDE SUCCURRERE VITAE" - JAN FABRE IN HET SMAK

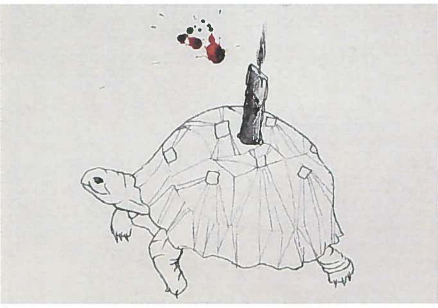

De Antwerpse kunstenaar Jan Fabre is dit najaar de blikvanger op de affiche van het SMAK in Gent. Onder de titel *Gaude succurrere vitae (Verheug u het leven te hulp te komen)* presenteert hij er vanaf zondag een overzicht van zijn films en tekeningen, van het einde van de jaren zeventig tot vandaag.
De eerste zwart-witfilmpjes tonen de kunstenaar zelf die eenvoudige handelingen uitvoert: hij strijkt een lucifer aan, trekt een zak over zijn hoofd of houdt een pistool tegen zijn slaap. Latere films hebben raakpunten met zijn werk als regisseur of choreograaf, bijvoorbeeld *Lichaampje, lichaampje aan de wand* met de dansende Wim Vandekeybus.
Vanuit zijn belangstelling voor de insectenwereld ontstonden samenwerkingsverbanden met andere kunstenaars en schrijvers. Zo is er een film te zien waarin Fabre, verkleed als kever, de Russische kunstenaar Ilya Kabakov, verkleed als vlieg, ontmoet op het dak van een wolkenkrabber in New York.
Fabres tekeningen zijn de directe neerslag van zijn artistiek denken. Soms werkt hij met bloed- of inktvlekken, vaak met zijn favoriete bic-blauw. Al uit zijn allereerste tekeningen spreekt zijn belangstelling voor metamorfosen en zijn sterk zintuiglijke verbeelding.

Smak, Citadelpark, Gent
13 10 2002 tot 02 02 2003, van 10.00 tot 18.00 uur
Inlichtingen: tel.: 09 221 17 03.

TENTOONSTELLING 20 JAAR ROSAS & ANNE TERESA DE KEERSMAEKER

Van 20 oktober 2002 tot 5 januari 2003 gunnen Rosas en Anne Teresa De Keersmaeker ons in het Paleis voor Schone Kunsten een blik achter de schermen. Een visueel wandelparcours laat de bezoeker kennismaken met de vele facetten van een voorstelling: voorbereiding, inspiratiebronnen, onderliggende structuren, inbreng van dansers, wisselwerking met muziek, decor en kostuums. Daartoe werd een schat aan persoonlijke documenten samengebracht: archiefmateriaal, relicten, foto's en video's.
Naast Anne Teresa De Keersmaeker treedt een bont gezelschap voor het voetlicht: dansers, acteurs, componisten, musici, scenografen, film- en videomakers, fotografen, kostuumontwerpers, vormgevers, critici en natuurlijk ook de toeschouwers; allen zijn ze cruciaal voor het inkleuren van 20 jaar Rosas. Een aantal kunstwerken van hedendaagse kunstenaars (Munoz, Tuymans, Giacometti, e.a.) sporen aan tot allerhande inhoudelijke en vormelijke gedachtesprongen.
Rosas XX bezet een onuitgegeven parcours in het Paleis voor Schone Kunsten dat recht doet aan de museale plannen van architect Victor Horta.

Paleis voor Schone Kunsten, Brussel
20 oktober 2002 tot 5 januari 2003
Alle dagen van 10.00 - 18.00 uur, behalve woensdag: 10.00 - 21.00 uur en maandag: gesloten.
Inlichtingen: http://www.rosas.be of e-mail: infoexpo@pskpba.be

2D>3D: DESIGN FOR THEATRE AND PERFORMANCE

James and the giant peach

Als je van plan bent om voor 12 januari 2003 een trip te maken naar het Verenigd Koninkrijk, spoor dan even van London naar Sheffield. Daar heeft een fascinerende tentoonstelling plaats: "2D>3D Design for theatre and Performance".
Men ziet er de ontwerpgeheimen van vele magische shows, internationale musicals en innoverende evenementen van de tweedimensionale schets omgetoverd in driedimensionale realiteit.
De tentoonstelling belicht het werk van een 150-tal set-, kostuum- en lichtontwerpers en toont hiermee de rijkdom aan van het huidige theater in het Verenigd Koninkrijk.
Gevestigde waarden zoals Ralph Koltai en Alison Chitty staan er naast beloftevolle jonge ontwerpers.
Sommige opstellingen nodigen bezoekers uit om actief de verschillende aspecten van het ontwerp te ontdekken, lichtstanden aan te passen, rondlopen op de set van een virtueel theater, enz.

Millenium Galleries in Sheffield (een stad op twee uur sporen van het London St. Pancras treinstation)
Open tot 12 januari 2003 van 10.00 tot 17.00 uur (zondag van 11.00 tot 17.00 uur)

HET SLINGELANDT TONEEL

Na een grondige restauratie is het kamertoneel van baron van Slingelandt uit 1781 te bezichtigen in het Theatermuseum.
Het enige overgebleven kamertoneel in Europa bestaat uit veertien complete decors uit de achttiende en negentiende eeuw. De decors van het Slingelandt-toneel zijn een model van de decors van de achttiende-eeuwse Stadsschouwburg op het Leidseplein in Amsterdam.
Baron Hieronymus van Slingelandt, één van de rijkste regenten uit het einde van de achttiende eeuw van Amsterdam, liet in 1781 een toneel maken en stelde het op in zijn huis aan de Herengracht. Wat het Slingelandt-toneel zo bijzonder maakt, is dat de veertien decors verwisseld kunnen worden door het bedienen van een authentiek achttiende-eeuwse houten mechaniek onder de toneelvloer.
De baron, en na hem zijn erfgenamen, gebruikte het toneel om er voorstellingen mee te geven voor familie en vrienden. Zo'n voorstelling bestond uit het achter elkaar vertonen van de verschillende decors o.a. een paleiszaal, een bos, de rollende zee, 'n waterval,...
Van het originele kamertoneel is een model gemaakt zodat de bezoekers van de tentoonstelling ook zelf decors kunnen wisselen.
Rondom de tentoonstelling is een educatief programma voor het basisonderwijs (7-12 jaar) samengesteld.
Vanaf eind december 2002 wordt iedere zondagmiddag om 14.00 uur een speciaal kinderprogramma georganiseerd.
De geschiedenis van het kamertoneel is door auteur Tuja van den Berg beschreven in een boek waarin tevens een pop-up kaart van het Slingelandt-toneel is opgenomen. Het boek kost 25 euro.

Het Slingelandt toneel is te zien vanaf 1 november 2002 in het Theatermuseum, Herengracht 168, Amsterdam.
Open maandag t/m vrijdag 11.00 - 17.00 uur, zaterdag en zondag 13.00 - 17.00 uur.
Inlichtingen: tel.: 0031 (0)20 551 33 00 - www.tin.nl
Entree: 3,85 euro

Het Winterbos, geschilderd door F.J. Pfeiffer, 1824
Foto Roel Bogaards

EXPOSANTEN JTSE 2002

ACME
Reeds meer dan 20 jaar publiceert ACME zijn "cahiers" samen met het "AUDIO PRO" supplement.
In dit tweemaandelijks franstalig tijdschrift verschijnt informatie over professionele klanktechnieken, muziekcreaties en andere technieken. Ook andere Franse en Engelse uitgeverijen werden op deze beurs voorgesteld.

ADB-TTV
Technologie ADB-TTV ontwerpt, produceert en verkoopt een uitgebreid gamma uitrusting voor theater- en studioverlichting voor professionele en semi-professionele doeleinden.

AIR SIGNS
Ontwerp en fabricatie van opblaasbare structuren (helium en samengeperste lucht).
Verhuur van standaardproducten.

AMG – FECHOZ
Podiummachinerie - Scenografie uitrusting - Motorisatie - Elektrisch plan - Procedure "Louveteau" (gebrevetteerd principe) - Punctuele groepen - Geïntegreerd studiebureau - Realisatie en ingebruikstelling.

AMPCO BELGIUM
Pro audio distributie, projectontwikkeling, begeleiding.
AKG - ASL - BSS - CREST - MIDAS - MARTIN AUDIO - RENKUS HEINZ - WYSICOM - FURMAN – MOTU - APHEX - GARWOOD - XTA - ROLAND AR SERIS

AMPTEC
Ontwerp, verkoop en installatie van professionele audio apparatuur.
Ruime ervaring met installaties, onder meer voor Ancienne Belgique, Luna theater, concertgebouw Brugge, culturele centra, Flageygebouw, VRT, ...
d&b AUDIOTECHNIEK - YAMAHA DIGITALE MENGTAFELS - PROTOOLS - INSTALLATIES & CABLAGE

APEX
Exclusieve distributie, verkoop en installatie van professionele geluidsapparatuur voor theaters, culturele centra, congrescentra, concertzalen, vergadersalon, openbare ruimten.
AMEK - E.A.W. - KLOTZ - LAB GRUPPEN - MEDIA MATRIX - WHIRLWIND - APEX - MOGAMI - EARTHWORKS

ARTS DE NUIT
Fabricatie en verhuur van reusachtige opblaasbare schermen, geïntegreerd, indoor (M1 geclasseerd).

ASC
Import, verdeling , installatie en verkoop van professioneel audiomateriaal.
L-ACOUSTICS - SHURE - ALLEN & HEATH - ALESIS - SYMETRIX - TL AUDIO - PASO - TELEX / RTS - DRAWNER - LITTLITE - KRK - DIS

ATELIER 33
Fabrikant van luidsprekers van het Amadeus bereik met elektronica-vennoten: DSP, C2, Multiamp.
Fabrikant van Flight-cases, fabrikant van Modulab: cabines voor simultane vertaling.
Fabrikant van Isorock: mobiele studio, spraakcabines.
AMADEUS SERIE MPB, SERIE ST, MPB 50, MPB 80, MPB 200, MPB 600 - ST 50, ST 80, ST 100, ST 200 NUMERIQUE MODULAB - CABINE DE TRADUCTION, CABINE SPEAK - FLY-CASE - FLIGHT-CASE ACOUSTIC.

AUDIO VISUAL LIGHTING
Professionele licht- en video apparatuur voor theater, bedrijfswereld, beurzen, standbouw en horeca.
COEMAR - CAPTURE - ELC - ARIANE - GOBO IMAGE - BEACON - LEPRE CON - SWE POG - LITE STRUCTURES - TSB METALS

AZUR SCENIC
Scenografisch textiel en uitrusting voor theaters.
SCHERMEN, FLUWEEL, DANSVLOEREN, GORDIJNRAILS, TULLE, TONEELGORDIJNEN - LICHT- EN GELUIDSGORDIJNEN

BARNDOOR
Verkoop en installatie van belichtingsapparatuur. Verdeler van Strand Lighting.
STARND LIGHTING - PROLYTE - RAM DIMMERS - TTL

BASTT vzw
verzorgt de dialoog tussen technici, scenografen en architecten die bedrijvig zijn in de Vlaamse theaterwereld.
BASTT is uitgever van het tijdschrift Proscenium, de jaarlijkse TheaterTechnische Gids en de BASTT-agenda.
Zij organiseert ook cursussen in diverse theatertechnieken en media. Voor informatie en vragen in verband met het beroep kan men terecht op de discussiepagina van de website.
Als OISTAT-centre voor België zorgt ze voor de communicatie op internationaal niveau.

BATALPHA BOBACH
In het veld van automatische technieken is dit een van de overheersende systemen op de markt voor alle bewegingen op het podium. Ons bereik met dit systeem bedient de controle van de vlieg- en ondermachinerie, alsook de controle van kettinglijnen met constante of variabele snelheid.
Q.BOOK - Q.GAR

BAYA
Lezingen, studies, raadgeving in het kader van veiligheid voor spektakel en evenementen.

BOSH REXROTH
Systeem en toepassingstechnieken voor elektrische, elektrohydraulische of elektromechanische vlieg- en ondermachinerie.
PULT SYB 2000 SC II

BTR
Professioneel magazine voor opvoeringstechnieken, theaterarchitectuur, uitrusting en management. Magazine van het DTHG.

CAIRE INTERNATIONAL
Design, realisatie, fabricatie en installatie van podiumuitrustingen in Frankrijk en over de hele wereld.Onderhoud (aannemingscontracten en nazicht van de podiumuitrusting) voor culturele hallen en centra.
CAIRE PUNCTUAL SYSTEM - MOTOROPE - XL 300/500 EVOLVING WINCH - 3300/3500 INTEGRATED EVOLVING WINCH

CANDELA
Distributie van professionele lichtapparatuur en toebehoren voor theater. Studie, uitvoering en begeleiding van (licht)projecten.

CHRISTIE DIGITAL SYSTEMS
Een van de leiders op wereldvlak van videoprojectie en hoge kwaliteit opvoeringsinformatie.
Presenteert zijn gamma projectoren "Rental Staging" en "Fixed installation" met een helderheid van 3000 tot 12000 lumen.
CHRISTIE DIGITAL SYSTEMS - PROJECTOREN: GAMMES VISTA, ROADSTER EN ROADIE

EAP TRIBUNE
Design, productie, opbouw van standaard of op maat gemaakte platformen, podia en diverse aluminium structuren.

EDITIONS AS
Gespecialiseerde boekhandel, uitgever, verspreider van het tweemaandelijkse tijdschrift "Actualité de la Scénographie", van de jaarlijkse gids "BTS", van de collectie "les Mémentos du spectacles", "Sceno+", "TEC" .

EUROPÄISCHE MEDIEN- UND EVENT-AKADEMIE
Training, vervolmaking , opvoeding, studies, projectmanagement, advies op het vlak van de communicatie en de performing arts.

GALA EQUIPEMENT THEÂTRAL
Een specialist in het vervaardigen van hefsystemen, opklapbare zetels, heftafels en draagsystemen gekoppeld aan betrouwbare gemotoriseerde systemen.
GALA biedt standaardoplossingen aan , met inbegrip van het ontwerp, de volledige engeneering, het klaarmaken van de schemas alsook het veiligheidsmateriaal en de installatie. SPIRALIFT: THE GALA SYSTEM FOR THEATRE HALLS

GROSSMANN
Vervaardiging en verkoop van schildermateriaal voor theaters: alle soorten borstels voor artistiek of ander schilderwerk in theaters, alsook ontwerpmateriaal zoals linealen, enz.

INNOVA-SON
Innova Son ontwerpt en produceert digitale geluidssystemen: geluids-mengtafels in de Sensory klasse en transmissiesystemen op coaxiale kabels of optic fiber met Muxipaire.
COMPACT SY40 - MUXIPAIRE

JEZET SEATING
Producent van telescopische tribunes, theaterstoelen en theateruitrusting.

L-ACOUSTICS
L-Acoustics ontwerpt en produceert specifieke geluidssystemen voor performing arts, gebaseerd op originele wetenschappelijke principes.

LINNO GOBOLAND
Goboland is de Belgische nr 1 producent van hoge kwaliteit glas-sjablonen.
OP MAAT GEMAAKTE GLASSJABLONEN MET FOTOGRAFISCHE KWALITEIT ALSOOK STANDAARD CATALOGUSSJABLONEN VAN ALLE MATEN. KLEURTONEN: SCHETSEN OF LOGOS IN 1 OF 2 KLEUREN (15 KLEUREN MOGELIJK) MET GRADATIE EN HOGE RESOLUTIE.

LUX PLAFOND
Stelden "Like Mirror" voor. Het is een gemetaliseerde polymeer film, opgespannen op een kader. Het product is heel licht (900gr./m2) en heeft het aspect van een echte spiegel zonder deformaties.

MEGALIGHT
Verkoop en import van verlichtingsmateriaal en machinerie.
TT-LAB - RVE - DTS - LDR - MOLE-RICHARDSON - CABLAGE SUR MESURE SMOKE FACTORY - BÜTEC MILOS QUICK TRUSS - LEE – PHILIPS - GENERAL ELECTRIC - LILITE – NICHIBAN - TESA ADVANCE

MPDI
Vertegenwoordiger voor België en Nederland van Wenger Corporation, topsegment van benodigdheden voor de professionele muziekbeoefenaar.
Clearsonic acoustische transparante panelen - Multicart/Rock & Roller, roll-on-roll-off carts - Tuchler theater- en decortextiel.
STAGEHAND, MOBIELE PODIA - LEGACY & DIVA, MOBIELE ACOUSTISCHE SYSTEMEN - WENGER CLASSIC 50 - MULTICART/ROCK & ROLLER

OLIVER SHOW
Organisatie van evenementen met sportieve artiesten.
Watershows van alle soorten en spectaculaire evenementen.

PANDORA
Pandora Showtex - Europa's expert op gebied van vlamwerend textiel voor theater, televisie, rock'n roll, evenementen en standenbouw. Verkoop & verhuur.
Producten: vlamwerend textiel, glitterdoeken, horizondoeken, gaasdoeken, projectieschermen, polystretch 3D, sterrenhemels, triple-E tracks, Kaburi- en Veneziasystemen.
VERHUUR & VERKOOP VAN THEATERTEXTIEL - RAILSYSTEMEN - STERRENGORDIJNEN - INVENTIVE SHOWBIZ TEXTILES & CHAPENIES

PROSCENIUM
Driemaandelijks tijdschrift voor scenografie, theatertechniek en theaterarchitectuur. Het is een uitgave van BASTT vzw onder redactie van Rose Werckx. Meer informatie, zoals de inhoud van de verschenen nummers en abonnementsvoorwaarden, kan men nalezen op de website van BASTT.

PUTMAN
Toneelmechanica & elektrotechniek.

QUINETTE GALLAY
Ontwerp, productie en installatie van zetels voor theaters en amfitheaters.
ESC NANTES - JET - CND BORDEAUX - NEC RENNES - LABEDA - TABLE NF - CHATELET – MICHODIERE – GORLITZ

ROCKWELL AUTOMATION
Industriële geautomatiseerde systemen.
DEMONSTRATIES / PRESENTATIES VAN AFGEWERKTE PROJECTEN.

RODEN STAAL
Het adviseren, ontwerpen, produceren, monteren en onderhouden van theatertechnische installaties zoals computergestuurde trekken, electrische trekken, lichtbruggen, bruggen, manteaus, orkestbakken, goederenheffers ed.
BATALPHA COMPUTER STURING - RODEN STAAL LIER - RODEN STAAL AV LIER

ROSCO
De slide-projector met gobos won de Price of the Product of the Year voor de "Widget" categorie van de Britse sectie van de OISTAT. Honderden van deze ImpageProTM zijn reeds in gebruik over de hele wereld.
ROSCO SUPERGEL - ROSCO E-COLOUR+ - ROSCO GOBOS

SBS BÜHNENTECHNIK
Constructie, levering, montage en service. Complete technische podiumsystemen.
Geautomatiseerde podiummachinerie. Productie en podiumtechnieken.

SCENE
Frans studiebureau gespecialiseerd in het ontwerpen, bouwen en renoveren van alle soorten culturele uitrustingen.

SCENO PLUS
Ontwerpen van entertainment en ontspanningsfaciliteiten.
Voor het ontwerp op maat voor spectaculaire plaatsen en evenementen, een uitzonderlijk netwerk van professionelen, showdesigners en artiesten van internationaal niveau.
ARCHITECTURAAL ONTWERP - ONTWERP VAN DE TECHNISCHE INFRASTRUCTUUR - CONTROLE OP DE KWALITEIT VAN DE WERKEN - BUDGETCONTROLE

SCILLY
Producties: events, film, theater, dans, tentoonstelling
Ontwerp: licht, productie, realisatie, scenario, 3D animatie, lampen en lampstandaards.

SERAPID
Fabrikant van horizontale transportsystemen voor decors en wagens, en van verticale transportsystemen voor hefplatformen en heftafels.

SERVIOTEC
4 departementen: techniek: trekken, liften, podia, ... / textiel: doeken, danstapijt / akoestiek: reflectoren, absorptie, diffusie / licht: dimkasten, spots, ...

SILICON THEATRE SCENERY
Automatische trekkenwanden, punttrekken, portaalbruggen, manteaux, draaicirkels, show- en decor automatisering.
AUTOSTAGE 2000

STAKEBRAND
Het ontwerpen, tekenen en vervaardigen van theatertechnische installaties in overleg met de klant (de gebruiker).
Deze installaties worden volledig in ons bedrijf geproduceerd en vervolgens door bekwaam personeel gemonteerd.
STAKEBRAND INSTALLATIES

SYNERTRA
Ontwerp en installatie van alle soorten podium machinerie.
Gemotoriserde trekken, opbouw van roosters, loopbruggen, automatisatie.

TTAS
Onafhankelijk theatertechnisch advies en studiebureau op het vlak van auditoriumontwerp, podiumplanning en theatertechnologie.

VARIA FRANCE
Brandveilige producten: grote breedtes. 30 jaar ervaring in de wereld van het spektakel.
Retro-schermen en projectie op maat. Danstapijt (acht kleuren + zilver) & tapijt om te schilderen. Fluweel van Franse makelij voor gordijnen, stoelen. Damast in grote breedte.

VERBIEST
Invoerder ALP-LIFT, Eurotruss, Axys, Penn fabrication.
Groothandel pro-audio materialen
ALP-LIFT

ZICHTLIJNEN
Zichtlijnen is het tweemaandelijkse orgaan van de Vereniging voor Podiumtechnologie (VPT) en een uitgave van de Stichting Publicaties Podiumtechnologie, waarin samenwerken de VPT, Vereniging Nederlandse Theatergezelschappen, de Vereniging van Schouwburg- en Concertgebouwdirecties en de Vereniging van Vlakke Vloer Theaters

JTSE BRUSSEL 2002

De Theatertechnische dagen JTSE, die plaatsvonden in de Eventhall van de BEB, waren een succes. Vooral op vrijdag 29 november mochten we rekenen op veel belangstelling van een geïnteresseerd publiek. Ter informatie publiceren we hier de volledige lijst van de exposanten en hun respectieve werkterreinen.

In de marge vonden we de demonstratie van de DVD-film "La Sueur de l'ombre" over de 17de eeuwse theatermachinerieën boeiend, hoewel de aankoop ervan wel prijzig is (€ 119,-).
Deze DVD, samengesteld door Christian Jean, is een korte animatiefilm met gereconstrueerde bewegende machines, gedetailleerde tekeningen en een bibliografie. De voertalen zijn Frans en Engels.

Op de stand van BASTT konden de leden de nieuwe TTgids met cd-rom ophalen en kennismaken met de zes geselecteerde projecten van de ontwerpwedstrijd voor de stand van de Belgische Scholen op de Praagse Quadriënnale in 2003.
Een vijftiental studenten van drie opleidingen in theatervormgeving uit België - DKO (Deeltijds Kunstonderwijs) Antwerpen, Ecole de Scénographie (Cours Techniques et Professionels St-Luc) Brussel, en Atelier de Scénographie (ENSAV La Cambre) Brussel - namen er aan deel. De stand moet zes scholen presenteren. Behalve de drie vernoemde zullen ook nog de Posthogeschool Opleiding Theatervormgeving (Antwerpen), de Opleiding Theaterkostuumontwerpen van de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten in Antwerpen, en de Afdeling Dramatische Kunsten van het RITS in Brussel hierop aanwezig zijn.
De jury selecteerde ex-aequo het werk van Steven Brys (DKO) en Nicolas Stevens (La Cambre). Ze zullen beiden hun ontwerp verder uitwerken aan de hand van de opmerkingen. In januari wordt in functie van de realisatie de definitieve keuze gemaakt.

BASTT-stand

BASTT-stand

project stand PQ'03 van Steven Brys

project stand PQ'03 van Nicolas Stevens

Uitreiking Jezet-onderzoeksprijs aan Geert Torfs

Nieuw is de JEZET-onderzoeksprijs voor afgestudeerde theatertechnici in het Nederlandse taalgebied, die op de JTSE werd uitgereikt aan Geert Torfs (Theaterschool Amsterdam) voor zijn scriptie *Crowd Management - Crowd Control*. De prijs is bedoeld als stimulans voor de studenten van de opleiding Podiumassistentie aan het RITS in Brussel en de Opleiding Theatertechniek van de Theaterschool in Amsterdam en wordt jaarlijks beschikbaar gesteld door JEZET Theater Seatings. De prijs bestaat uit een beeldje en een bedrag van € 250,-. Voor de beoordeling komen verslagen van onderzoeken van studenten in aanmerking, uitgevoerd tijdens de stage of in het laatste jaar van de opleiding. Naar het betreffende onderwerp mag nog geen onderzoek gevoerd zijn.

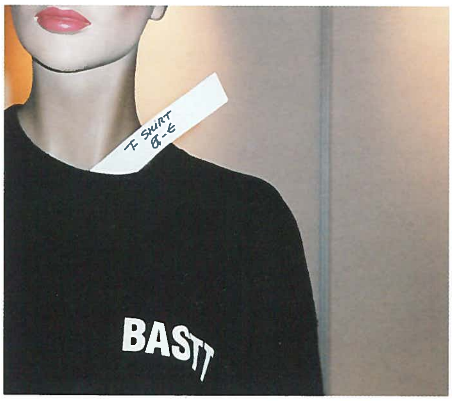

T-shirts nog steeds verkrijgbaar aan 8 € + portkosten

Foto's Luc Dhooghe

BASTT-NIEUWS

BASTT vzw CURSUSSEN 2002-2003

CURSUS KLANK EN GELUID

Deze cursus is bedoeld voor ervaren polyvalente technici die zich willen specialiseren in klank en geluid.

Coördinator:

Piet Verschelden

Deel 3

Mengpanelen en randapparatuur

Bespreken van Mengpanelen, Compressor, Limitor, Noise Gate, EQ., Hall, Delai, CD, Dat, Mini disque.

Docent: Raf Lenssens

Tijdstip: maandagen 6, 13, 20, 27 januari, 3 en 10 februari 2003 telkens van 10.00 tot 17.00 uur.

Plaats: c.c. Ter Vesten, Zwarte Dreef 2, 9120 Beveren.

Maximum aantal deelnemers: 16

Prijs: BASTT-leden: 397,00 €

Niet-leden: 427,00 €

CURSUS POWERPOINT

Deze cursus is bedoeld voor directies en stafmedewerkers die vertrouwd zijn met Windows. (gelieve bij inschrijving te vermelden met welke versie van PowerPoint u werkt).

Een goede presentatie van het cultureel centrum en van het aanbod is essentieel voor een positief imago naar het publiek, de politici, de pers.

Docent:

Jan Strickx

Tijdstip:

woensdag 12 februari 2003

09.00 - 18.00 uur

Plaats:

Vrij Technisch Instituut, Vakscholenstraat 41, B-9300 Aalst, Ingang Sint-Annalaan 99b

Maximum aantal deelnemers : 12

Prijs: 100,00 € (incl. middagmaal)

CURSUS LICHT

Deze cursus richt zich tot ervaren polyvalente technici die zich willen specialiseren in theaterbelichting

Coördinator: Giovanni Stoop

Deel 1

Omgaan met licht.

Welke lichtbronnen kennen we? Aan welke wetmatigheden gehoorzaamt licht?

Vanuit al deze vragen vertrekken we stapsgewijs van idee naar ontwerp.

Docent: Giovanni Stoop

Tijdstip: maandagen 10, 17 en 24 februari 2003 telkens van 10.00 tot 17.00 uur.

Plaats: 9000 Gent.

Maximum aantal deelnemers: 24.

Prijs (incl. middagmaal):

BASTT-leden 200,00 €, Niet-leden: 230,00 €

Deel 2

Lichtcomputers / Bewegend licht / Vermogensturing.

Lichtcomputers:

Docent: Kris Noerens

Bewegend licht:

Docent: Bram Vandenbussche

Vermogensturing:

Docent: Michel Botteldoorn

Tijdstip: maandagen 10 en 17 maart 2003, telkens van 10 tot 17u.

Plaats: 9000 Gent.

Maximum aantal deelnemers: 24.

Prijs (incl. middagmaal):

BASTT-leden: 175,00 €, Niet-leden: 205,00€

Deel 3

Lichtontwerpen / Praktijk.

De theaterbelichting bij Adolphe Appia en Edward Gordon Craig.

Docent: Marc Vandermeulen

Praktijkgerichte cursus.

Docent: gastspreker

Tijdstip:

maandagen 24 maart, 7 en 14 april 2003, telkens van 10.00 tot 17.00 uur.

Plaats: 9000 Gent

Maximum aantal deelnemers: 24.

Prijs (incl. middagmaal):

BASTT-leden: 250,- €, Niet-leden: 280,- €

BASISCURSUS THEATERTECHNIEK

De hoofdlijnen van de cursus zijn de theoretische en praktische grondslagen van de algemene theatertechniek, geluids- en belichtingstechniek, veiligheid, speciale effecten, productieproblemen en de structuur van het theater in Vlaanderen.

We voorzien ook enkele demonstraties.

Het wordt een zwaar rooster, dagelijks van 9.00 tot 22.00 uur (46 uren in totaal), maar enthousiasme en interesse garanderen een prima resultaat.

De cursisten moeten bij voorkeur in het theatertechnische beroep staan. Voor zover er plaatsen beschikbaar zijn, zijn ook amateurs welkom.

Cursisten die geen of weinig elementaire kennis omtrent elektriciteit hebben, raden wij aan zich vooraf te documenteren of onze Basiscursus Electriciteit te volgen.

Aansluitend bij deze cursus organiseert BASTT in de maand september een examen waaraan de cursisten gratis kunnen deelnemen. Zij ontvangen hiervan een attest.

Tijdstip:

van dinsdag 3 tot zaterdag 7 juni 2003

Plaats: PCT-Dommelhof in Neerpelt.

Prijs:

Het cursusgeld bedraagt 400 Euro voor BASTT-leden. Niet-leden betalen 500 Euro.

Een voorschot van 100 Euro dient gestort te worden bij de inschrijving, het saldo voor 15 mei 2003, op rekeningnummer 402-5525161-38 van BASTT vzw met vermelding Basiscursus Theatertechniek 2003.

In het cursusgeld is begrepen:

- Het lessenpakket
- Vier overnachtingen in Dommelhof
- Ontbijt, middagmaal, avondmaal en tweemaal per dag koffie.

Inschrijving:

Wacht niet te lang met uw inschrijving, er zijn al verschillende aanvragen en het deelnemersaantal is onherroepelijk beperkt tot 36.

Inlichtingen en inschrijvingen op het BASTT-secretariaat:

Tel.: 02 215 08 52

Fax: 02 241 44 76

E-mail: bastt@bastt.be

KBC: 402-5525161-38

DE WILLEM JANTJE PRIJS VOOR FRANK D'HAENE

Ter gelegenheid van het vijfentwintigjarig bestaan van de VPT mocht Frank D'haene de Willem Jantje prijs, voor innovatieve en slimme hulpmiddelen in het theater, in ontvangst nemen. De uitreiking vond plaats op 3 september tijdens de Algemene Ledenvergadering van de VPT in Amstelveen.

Frank D'haene is hoofdtechnicus in CC De Schakel in Waregem en lid van de Raad van Bestuur van BASTT.

De bekroning heeft betrekking op een systeem om praktikabels eenvoudig en ergonomisch door één persoon te stapelen, te transporteren en te plaatsen.. Een fotoreportage van dit project verscheen enkele jaren geleden in Proscenium nr 7 en onlangs in Zichtlijnen nr 85 (november 2002).

De redactie en het bestuur van BASTT wensen Frank van harte proficiat.

SLP
SOUND•LIGHT•PRODUCTIONS BVBA

La Linea BVBA
Studio facilities

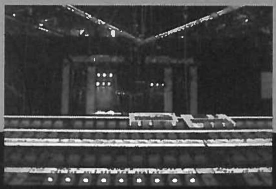

uw partners in verkoop

KS-AUDIOSYSTEMS
Bouwstenen voor perfectie

uw partners in verhuur

LICHT (SLP)
MA-lighting, ADB, Strand, Martin, Movitec,...

KLANK(SLP)
Crest, KS, Yamaha, QSC, Nexo, Soundcraft,...

STUDIO (LaLinea)
Amek Big 44/24/2 with Super true automation and virtual dynamics, Lexicon, TC electronics, focusrite, TL-audio, Shure, Sennheiser,...

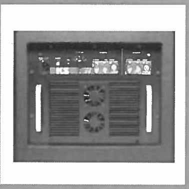

MEMBERS OF THE AVLP-GROUP

+32 (0)3/641 62 30

AVLP
audiovideo&lightproductionsnv

Sale of
Professional
AUDIO Equipment

AMPCO
BELGIUM

AKG
A.R.T.
ASL
BSS
CREST Audio
DDA
MARTIN Audio
MIDAS
RENKUS-HEINZ

¥ PASKLARE OPLOSSINGEN VOOR ELK PROJECT
¥ ADVIES, ONTWIKKELING, REALISATIE
¥ TECHNISCHE ONDERSTEUNING EN OPVOLGING
¥ BEKABELING
¥ AKOESTISCHE STUDIES
¥ EXCLUSIEVE DISTRIBUTIE AMPCOPRODUCTEN

AMPCO BELGIUM HOEK ¥ 76 UNIT 72 ¥ 2850 BOOM
TEL : (03) 844 67 97 ¥ FAX : (03) 844 67 46

T&T&A&S
studiebureau voor theatertechniek

ontwerp & uitvoeringsstudie
• theatertechnieken
• scène en auditorium
• decor
• haalbaarheid

Theater Technieken Studie Advies

Blekerijstraat 87 B-9000 Gent
Tel. 00 32 (0)9 233 79 30
Fax. 00 32 (0)9 224 15 31

van ontwerp tot applaus

HOOGWERKERS
NACELLES ÉLÉVATRICES

VERBIEST nv. • Industriezone "Berkenhoek" • B-2861 Onze-Lieve-Vrouw-Waver
Tel.: 015/75 49 59 • Fax: 015/75 62 88 • www.verbiest.be • e-mail: sales@verbiest.be

8064-001